

NAŠA KATEDRALA

12 (2008) ZAGREB

ISSN 1331-5927
UDK 246:27:726

**ODBOR ZAGREBAČKE
NADBISKUPIJE
ZA OBNOVU KATEDRALE**

Mons. Vladimir Stanković
Preč. Mijo Gabrić
Mons. Josip Klarić
Mons. dr. Juraj Batelja
Preč. Mirko Totović
Prof. dr. Ivo Podhorsky
Inž. Zvonimir Rukavina
Prof. dr. Zorislav Horvat
Inž. Zrnka Oštarić

NAŠA KATEDRALA

Časopis Odbora Zagrebačke nadbiskupije za obnovu katedrale
10000 ZAGREB, Kaptol 31
Tel. 48-14-705 • Fax 48-14-721

Žiro-račun

Kod Zagrebačke banke na ime
**NADBISKUPIJA ZAGREBAČKA
UPRAVA KATEDRALE**
2360000-1101559611
ili kod **PRIVREDNE BANKE**
na ime
**ZAGREBAČKA NADBISKUPIJA
OBNOVA KATEDRALE**
2340009-1110099490

Direktor:
Vladimir Stanković

Glavni urednik:
Mijo Gabrić

Tehnički urednik:
Josip Klarić

Lektor i korektor:
Anda Jakovljević

Uredničko vijeće:
Damir Foretić, Mijo Gabrić,
Zorislav Horvat, Silvije Novak,
Zrnka Oštarić, Ivo Podhorsky,
Zvonimir Rukavina

Fotografije:

Damir Foretić, Foto arhiv Riznice,
Josip Klarić, Zvonimir Rukavina,
Arhiv Glasa Koncila

Časopis izlazi povremeno.
Naklada 3000 primjera

Grafička oprema:
Glas Koncila,
Kaptol 8, 10000 Zagreb

Tisk: Grafika Markulin

ISSN 1331-5927
UDK 246:27:7268

UVODNO SLOVO

Cijenjenim čitateljima predajemo novi – dvanaesti broj – časopisa NAŠA KATEDRALA.

S posljednjim brojem našega časopisa završili smo donos sadržaja prve male monografije o zagrebačkoj katedrali DER DOM ZU AGRAM, koju je napisao Karl Weiss, a prijevodom nas obdarila dipl. ing. arh., gđa Zrnka Oštarić.

Uz naša redovita izvješća o obnovi i radovima koji su napravljeni u minuloj godini, o projektima i nacrtnima za obnovu te o godišnjemu izvješću o darovateljima, događanjima u katedrali prilažemo i pregled tiska koji je pisao o katedrali.

U ovomu i sljedećim brojevima donosit ćemo vam neke dijelove knjige »Prošlost grada Zagreba«, koju je napisao Rudolf Horvat. Donosit ćemo one dijelove knjige koji su vezani uz povijest i život naše katedrale. Tako u ovomu broju donosimo tekst koji govori o utvrđivanju Kaptola 1469.–1478. Izvornik je bez fotografija i slika, a mi ćemo pokušati u tekstu ubaciti prikladne slike i tako vam približiti sadržaj.

Poticaj da upravo govor o utvrđama oko Kaptola, a samim time i oko katedrale stavimo u ovaj broj jest članak prof. dr. Zorislava Horvata o katedralama u bedemima. Tako se ta dva članka upotpunjaju i vežu jedan uz drugoga.

Posebni prilozi u ovomu broju govore o imenovanju novoga pomoćnog biskupa Zagrebačke nadbiskupije mons. dr. Ivana Šaška i o smrti preč. Alojzija Čunčića, prebendara prvostolne crkve zagrebačke.

Uz zahvalnost svim darovateljima, suradnicima i izvođačima želimo vam ugodno čitanje časopisa.

Odbor

Sadržaj:

- 1) Dr. Ivan Šaško – novi zagrebački pomoćni biskup 1
- 2) Z. Rukavina: Obnavljanje katedrale u 2007. godini 3
- 3) Rudolf Horvat: Utvrđivanje Kaptola 1469.–1478. 16
- 4) Dr. Zorislav Horvat: Katedrale u zidinama..... 19
- 5) S. Lina Slavica Plukavec: Križni put u Zagrebu 27
- 6) + Alojzije Čunčić 34
- 7) Zbivanja u katedrali u 2007. godini 36
- 8) Iz tiska o katedrali u 2007. godini 47
- 9) Darovatelji za obnovu katedrale u 2007. godini 51
- 10) Reklame..... 54

DR. IVAN ŠAŠKO – NOVI ZAGREBAČKI POMOĆNI BISKUP

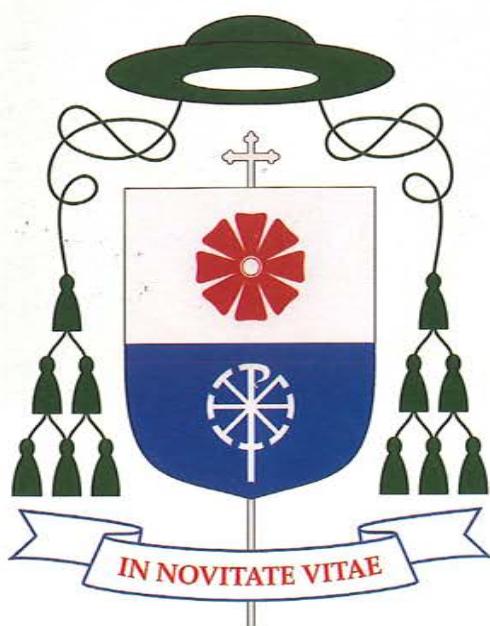
Zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić objavio je 11. veljače u 12 sati u Nadbiskupskom dvoru u Zagrebu da je toga dana papa Benedikt XVI. imenovao zagrebačkim pomoćnim biskupom dr. Ivana Šašku.

Ređenje novoga biskupa bilo je 20. ožujka u zagrebačkoj katedrali.

Ivan Šaško rođen je 1. kolovoza 1966. godine u Đivanu u župi Lovrečka Varoš kod Vrbovca. Teologiju je počeo studirati 1986. godine na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, a nastavio i završio na Papinskom sveučilištu Gregoriana u Rimu 1991. godine. Specijalizirao je liturgiku na Papinskom institutu sv. Anzelma u Rimu, magistrirao 1994., a tri godine kasnije doktorirao.

Od 1996. godine radi kao asistent i viši asistent pri Katedri za liturgiku Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, zatim od 2000. kao docent, od 2005. kao izvanredni profesor i pročelnik te katedre od 2002. do 2007. godine. Dužnost predsjednika Povjerenstva katoličkoga sveučilišta vrši od 2006. godine. Prebendar je prvostolne crkve zagrebačke od 2001. godine. Član je Središnjega povjerenstva Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije, Prezbiterskoga vijeća i Zbora savjetnika Zagrebačke nadbiskupije.

Nakon objave imenovanja novi biskup je rekao: »Uz osobnu i ljudsku slabost osjećam odgovornost za služenje Crkvi. Uporište osjećam u vjeri i u pouzdanju u Boga, iako se u biskupskoj službi nerijetko govorи o pojmovima časti, uzvišenosti, dostojanstvu... Osjećam se pred

Otajstvom za koje znam da me nadilazi i da u ovim trenutcima valja više slušati negoli govoriti; više moliti, negoli izjavljivati.

Ovo imenovanje doživljavam kao izravni povjerenja pape Benedikta XVI., zatim zagrebačkoga nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića. Stavljujući se na raspolažanje u biskupskoj službi nastojat ću Crkvi dati ono što je meni darovao Bog.

Danas na poseban način osjećam potrebu da molim: `Prosvjetljuj me, Bože, svojim Duhom, vodi moje korake u ljudstvo`

bavi, jačaj moj život svjedočanstvom svojih svetih i sve nas ispunjav radošću u zajedništvu svoje Crkve.``

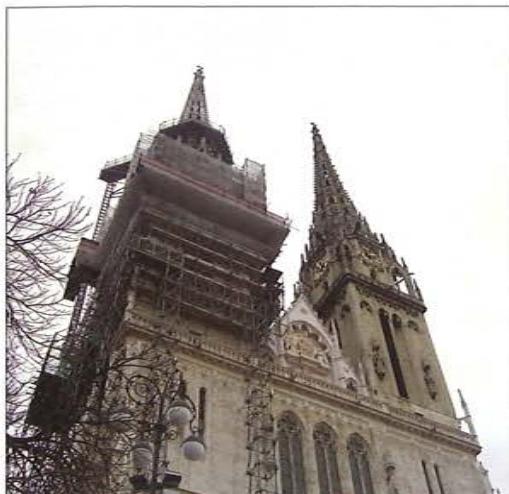
Ja ću pak kao i do sada rado moliti i raditi za Crkvu i hrvatski narod i oslanjati se na zagovor sv. Marka Križevčanina te blaženika Augustina Kažotića, Alojzija Stepinca i Ivana Merza.``

Novomu biskupu čestitamo, radujemo se njegovu imenovanju, pratimo ga svojim molitvama i želimo mu Božju pomoć i uspješan rad na dobro Crkve i cijele domovine.

Zvonimir Rukavina, dipl. ing. građ.

OBNAVLJANJE KATEDRALE U 2007. GODINI

Sredinom siječnja 2007. godine pogodno je vrijeme omogućilo da započnu radovi na katedrali. U drugoj polovici mjeseca siječanj je, za kratko, još pokazao da je on zimski mjesec i snijegom je zabijelio grad i katedralu. Radovi na katedrali su ipak, nakon otapanja snijega, u siječnju nastavljeni.

Na radnoj platformi druge galerije snijeg je prekrio dignute kamene elemente i onemogućio radove.

Skela na sjevernom tornju jedva je dolazila do treće galerije, a treća galerija nam je bila cilj za izvođenje radova u 2007. pa smo već za snježnog vremena razmišljali kako se tamo popeti.

Kameni elementi gornjeg reda poda druge galerije već su u siječnju bili postavljeni na svoje mjesto.

Na sjednici početkom godine imali smo kao gosta gospodina Jurija Agabekova. Evocirali smo uspomene na otvaranje obnovljenoga glavnog portala i oduševljenje rasvjetom portala. Razgovarali smo o rasvjeti cijele katedrale i planirali kako i kada to izvesti. Iako bismo voljeli da to bude što prije, čini se da zbog radova u tijeku na sjevernom tornju i planiranih za južni toranj za to još nije pravi trenutak.

U radionici novog kamena »Stipe Lucić« u Svetoj Nedelji proizvodili su se novi dijelovi za drugu galeriju. To su elementi gornjeg reda poda galerije. U tom redu su i rigalice, figure koje odvode oborinsku vodu s galerije.

U sredinu južne strane druge galerije postavljena je rigalica akademskog kipara Ante Jurkića. To je nova figura, prihvaćena od Odbora na natječaju za nedostajuće rigalice.

U radionici Stipe Lucić kraj rigalice u proizvodnji.

Na radnoj platformi 4, na 75 m, ostavljen je materijal od demontirane skele s tornja ispod platforme. Skela je demontirana jer je poslužila svrsi za koju je rađena, a nije bila prikladna za buduće radove. Planiralo se s tim materijalom napraviti novu skelu za potrebe radova obnove treće galerije i tornja od treće galerije do RP 4. Projekt skele je izradio »Max-ing« i Projektni biro »Metaling«. U projektu su korišteni svi upotrebljivi elementi skele od ranije, koje smo sačuvali još od radne platforme za prvu galeriju. Trebalo je napraviti samo nekoliko novih željeznih nosača, koji su nedostajali za izlazni plato, iz dizala na radnu platformu treće galerije.

Građevinsko-kamenarski radovi su izvođeni na drugoj galeriji. Galerija se popunjavala i dobivala svoj nekadašnji izgled, a radovi su napredovali prema trećoj galeriji.

Vitki uglovni stup s druge galerije ide u središte baldahina podno treće galerije. Dok nema baldahina, stup je učvršćen cijevima i mosnicama.

Na sjevernoj strani druge galerije rигalica je izrađena po modelu koji je dobi-ven od originalne figure.

Odbor je obišao gradilište i pregledao radove. Na slici s lijeva na desno stoje: dr. Zorislav Horvat, dipl. ing. arh., prof.

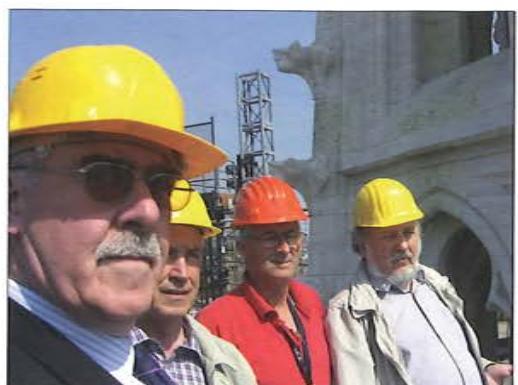
dr. Ivo Podhorsky, dipl. ing. građ., prof. Silvije Novak, Zvonimir Rukavina, dipl. ing. građ., mons. Vladimir Stanković, pre-djednik Odbora i kustos katedrale, Zrnka Oštrić, dipl. ing. arh., Damir Foretić, ing. građ. i preč. Mijo Gabrić, dopredsjednik Odbora i prokustos katedrale.

U veljači posjetio je i obišao katedralu direktor Klesarske škole na Braču gospodin Tonči Vlahović, dipl. ing. sa svojim gostom gospodinom Jürgenom Priglom, Kirchbaumeisterom, koji brine o obnovi svoje župne crkve u Soestu, Njemačka. Gospodin Prigl posebno je radio na obnovi vitraja, a izrekao je svoje najveće pohvale za naš rad.

Jugoistočni kut druge galerije bio je posebno zahtjevan. Tamo je trebalo ponovno sazidati zidove unutarnjeg stepeništa tornja i osposobiti stepenište. Većim dijelom korišten je dobar, uređen stari demontirani kamen, a oštećeni dijelovi zamijenjeni su novim kamenom.

Kipar Goran Koprek, Stipe Lucić, vlasnik klesarstva, i poslovođa klesarstva Dražen Slak u kiparskoj radionici katedrale.

Za uspješno obavljanje posla važna je koordinacija svih suradnika u poslu. Nacrti su često nedovoljni da bi se neki komplikirani element izradio i da kod ugradnje savršeno pristaje i zamjenjuje dotrajali komad. Zato treba dogovarati i izradu modela, da model bude najprikladniji za upotrebu, prilagođen tehnološkom procesu radionice.

Za gradnju radne platforme treće galerije korišteni su sačuvani željezni nosači od radne platforme prve galerije. Tražili smo da se sav raspoloživi materijal od ranije iskoristi i projektom prilagodi za radnu platformu treće galerije. Takvim racionalnim pristupom ostvarili smo uštede i ubrzali posao. Za izgradnju radne platforme trebalo je uz postojeći materijal izraditi još nekoliko nosača za dio platforme kod izlaza iz dizala.

Zvonimir Rukavina, dipl. ing. građ., nadzorni inženjer, Miloš Košutić, dipl. ing. str., šef projektnog biroa »Metaling«, Miloš Pećanac, str. teh., šef gradilišta i Želimir Frančišković, dipl. ing. građ., projektant skele, u pregledu radova.

Gotova radna platforma treće galerije.

Konačni pregled izvršili su projektant Želimir Frančišković, dipl. ing. građ., revizor projekta Boris Vranješ, dipl. ing. građ. i nadzorni inženjer Zvonimir Rukavina, dipl. ing. građ.

Imali smo priliku obići Vatikan, crkvu svetog Petra i prisustvovati audijenciji kod svetog oca Benedikta XVI.

Trošnost ograde treće galerije omogućavala je da ljudi s radne platforme prolaze kroz nju.

Mons. Vladimir Stanković se rukuje sa Svetim Ocem, a uz njega su Zrnka Oštarić, dipl. ing. arh. i prof. Silvije Novak.

Trebalo je još podići skelu i od treće galerije do radne platforme 4.

Odbor je bio na stručnom izletu u Italiji, s ciljem razgledanja spomenika kulture i njihova održavanja i obnavljanja te obilazak kamenoloma u Tivoliju, odakle se dobavlja kamen za obnovu katedrale.

S velikom pozornošću i oduševljenjem razgledali smo modernu betonsku crkvu La Chiesa del Dio Padre Misericordioso u predgrađu Rima.

U Tivoliju je kamenolom koji ima površinski iskop kamena. Automobilom smo se spustili u kavu do podnožja stijenske mase. Odатле se izvlače blokovi teški i više od 20 t. Ljubazni domaćini izrazili su želju za dalnjom suradnjom i obećali nam za katedralu najbolji kamen.

Na slici s lijeva na desno: sin direktora, direktor firme Poggi, Zvonimir Rukavina, dipl. ing. građ., dr. Aldo Sinković, naš vođič po Rimu, mons. Vladimir Stanković, dr. Ivo Podhorsky, dipl. ing. građ., Zrnka Oštarić, dipl. ing. arh., prof. Silvije Novak, Damir Foretić, eng. građ., dr. Zorislav Horvat, dipl. ing. arh. i preč. Mijo Gabrić.

Izrada modela za nove dijelove katedrale, kao i pregledavanje gotovih modela kontinuiran je posao koji nije prestajao ni u zimskim mjesecima.

Novi sjeverni kontrafori zapadnog pročelja od travertina.

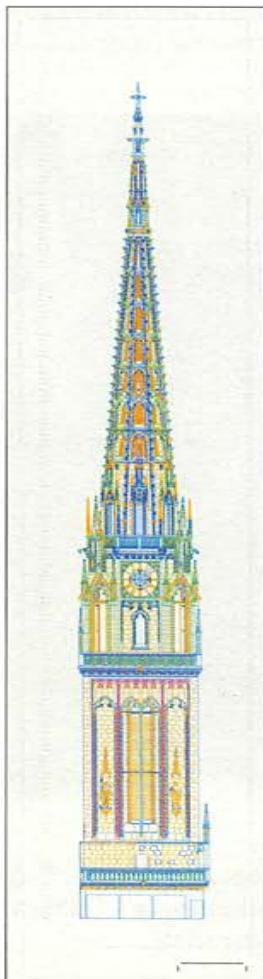

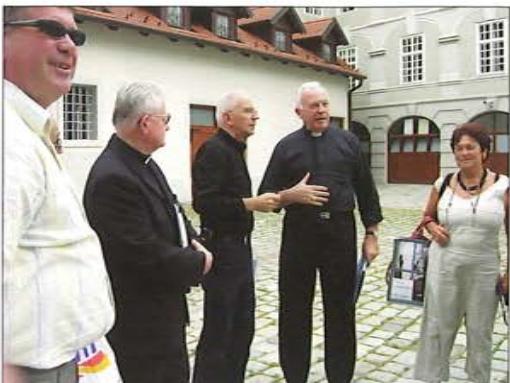
Veliki kopirni stroj, dodirujući model, izrezuje iz kamena novi kameni kapitel.

Predstavnici tvrtke »Crotel«, direktor Gordan Bule i Miljenko Žabčić, dipl. ing. geod. predstavili su Odboru neke svoje radevine laserskog snimanja objekata sa željom da približe članovima Odbora tu novu metodu snimanja koja daje mnogo bolje rezultate od dosadašnje metode fotogrametrijskim snimanjem. Odbor je naručio potrebnu snimku postojećeg stanja južnog tornja.

Nacrt
postojećeg
stanja
dobiven
obradom
podataka
laserskog
snimanja.

Preč. Mijo Gabrić doveo je na katedralu njemačke predstavnike za obnovu europske kulturne baštine.

Skinuta je jedna velika trošna fijala s ruba zida nad svetištem, s idejom da se na prikidan način izloži pred katedralom i da posluži kao dokument vremena o trošnosti katedrale i animatorski eksponat.

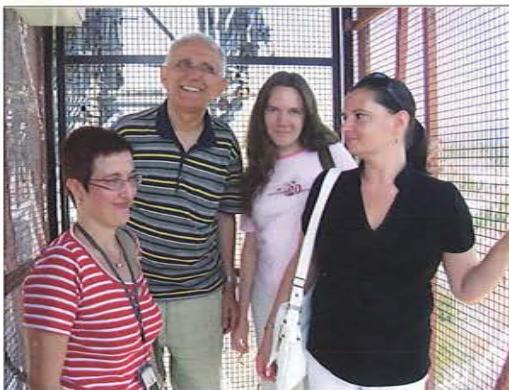
nat za donatore. U diskusiju o eksponatu uključio se s Odborom i biskup Jezerinac (na slici).

Stigao je i kamen sa slijepim kružištim za prvi red zida ispod treće galerije,

koji je ugrađivan nakon rušenja treće galerije. Da bi se galerija mogla srušiti, trebalo ju je oslobođiti od skele, koja je bila oslonjena na nju.

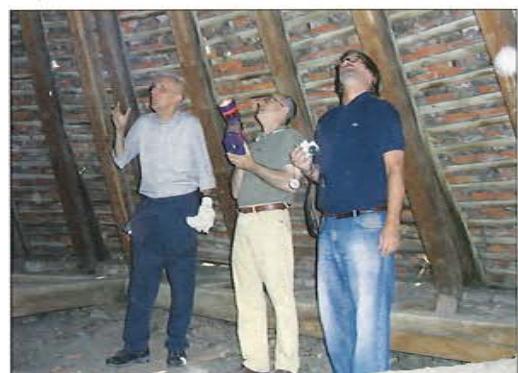
Vješanjem skele nad trećom galerijom na RP 4 omogućili smo da se skela podigne s treće galerije i da se galerija sruši.

Preč. Mijo Gabrić u dizalu na sjevernom tornju s predstvincima stručne gradske službe za povrat oduzete imovine.

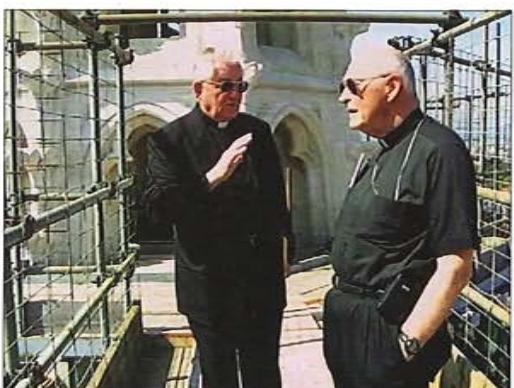
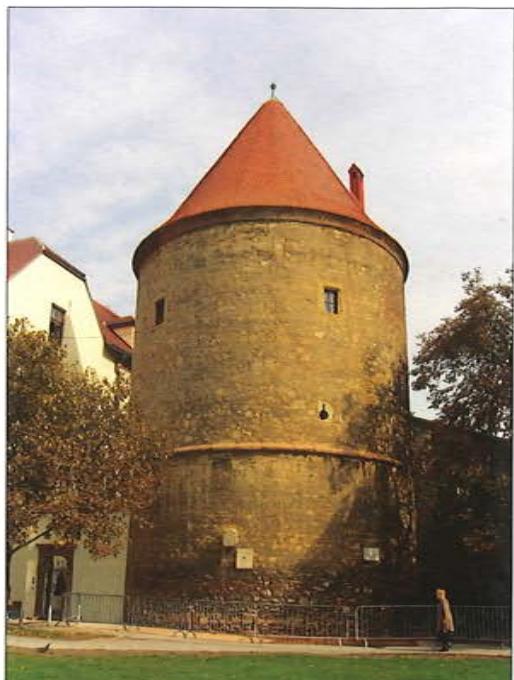

Krov sjeverne kule pred katedralom, Domitrovićeve kule, u kojoj je sjedište Odbora, dotrajao je. Stručno je pregledan. U krovištu su preč. Mijo Gabrić, dr. Zorislav Horvat, dipl. ing. arh., i prof. Silvije Novak.

Dogovorena je obnova krova. U prostorijama Odbora: Zrnka Oštrić, dipl. ing. arh., Marko Agatić, krovopokrivač, preč. Mijo Gabrić, prof. Silvije Novak, dr. Radovan Despot, dipl. ing. šum. i dr. Zorislav Horvat, dipl. ing. arh.

Skinut je stari, dotrajali crijepl i zamjenjene su krovne letve.

Očišćena je, učvršćena i zaštićena krovna konstrukcija.

Krov je prekriven novim biber crijeplom, a obnovljeni su i dimnjak i bakarna kapa na vrhu krova.

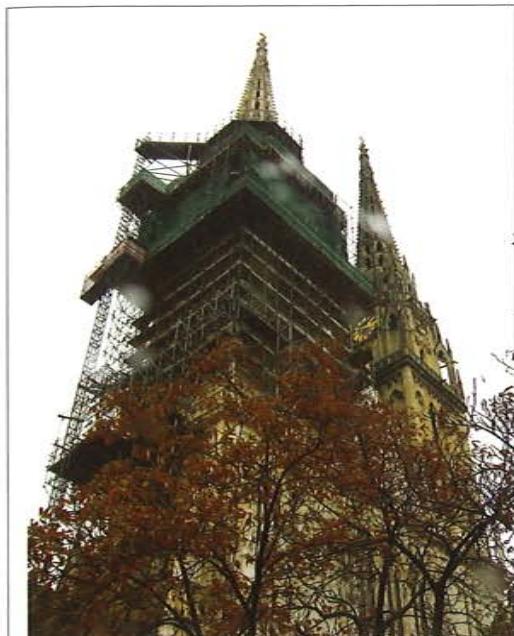
Mons. Vladimir Stanković, predsjednik Odbora, bio je domaćin i vodič po katedrali nadbiskupu Washingtona u mirovini, kardinalu McCarricku. Kardinal je bio oduševljen onim što je vidio i pohvalio je naš rad na obnovi katedrale.

Radovi na sjevernom tornju izvodili su se na trećoj galeriji.

Nakon kompletne rušenja poda treće galerije dorađeno je odklesavanje i čišćenje prvog reda ispod galerije.

Na slici: Stipe Lucić, projektant Damir Foretić, ing. građ., i kipari Ivan Duraković i Goran Koprek.

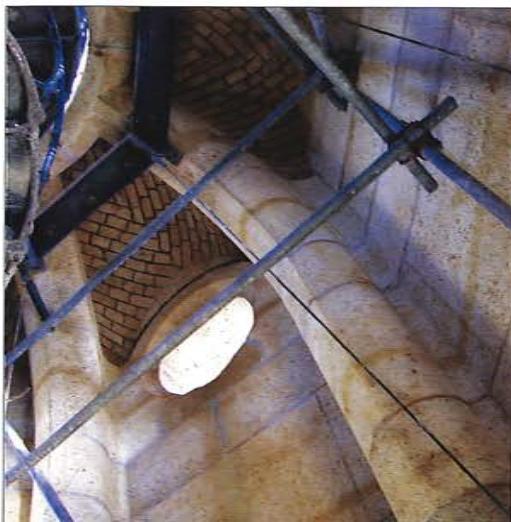

Krajem godine komisija Odbora je obišla klesarsku radionicu i pregledala radove. Na slici: mons. Vladimir Stanković, Bernard Lucić, Stipe Lucić i preč. Mijo Gabrić.

U radionici kod Stipe Lucića dogovarani su detalji izrade modela za najkomplikiraniji dio objekta – velike baldahine nad trećom galerijom.

Očišćeni su i uređeni zidovi tornja iznutra, između treće galerije i RP 4. To su bili zadnji radovi na objektu u 2007. godini.

Zvonimir Rukavina, dipl. ing. građ., nadzorni inženjer u prostorijama Odbora.

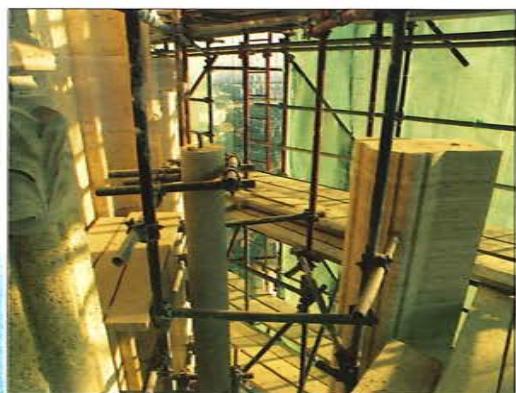
Radovi u 2007. godini obuhvaćali su: projektiranje, radove na preinaci skele, demontažu i odklesavanje dotrajala kamena, izradu modela kamene plastike, izradu novih kamenih dijelova objekta, ugradnju novih kamenih dijelova na sjevernom tornju. Obavljeno je lasersko snimanje južnog tornja katedrale, kao priprema za projektiranje obnove južnog tornja, a izrađen je i glavni projekt skele

južnog tornja, kao podloga za odabir i nabavu skele. Pojedine vrste radova izvedene su u sljedećim količinama:

- odklesavanje dotrajalog kamena	99,04 m ³
- isklesano i montirano	86,87 m ³
- montaža kamenih tašela	35 kom
- restauracija kamene površine zida	468,40 m ²
- fugiranje kamene površine zida	342,76 m ²
- izrada modela kamene plastike	13 kom

Na jednoj od posljednjih sjednica Odbora u 2007. godini, kada su se sumirali rezultati i planirali radovi za iduću godinu, bili su prisutni i članovi širega crkvenog Odbora. Na slici: mons. Josip Klarić, preč. Mirko Totović, preč. Mijo Gabrić, mons. dr. Juraj Batelja (s leđa), dr. Zorislav Horvat, dipl. ing. arh., Zrnka Oštrić, dipl. ing. arh. i mons. Vladimir Stanković.

Radovi na objektu ostali su puni iščekivanja. Znanje, iskustvo i domišljatost moraju dati nova rješenja da bi se ponovila izvornost objekta.

Na uglovima, nad drugom galerijom, u razini treće galerije, stupovi će se spo-

jiti s objektom velikim kamenim baldahinima, u sredini poduprtim okruglim stupom. To je jedan od najtežih zadataka za projektante, proizvođače kamenih dijelova i montere kamena. Posao je načelno tehnički dogovoren, a realizacija se očekuje u 2008. godini.

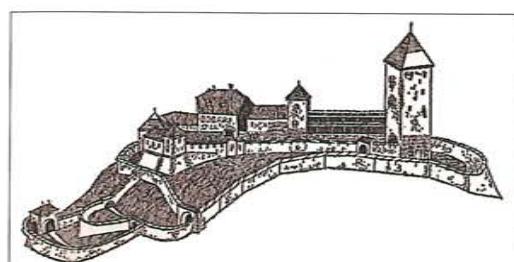

Lišće sa stabala je otpalo, a hladnoća i nadolazeći blagdani Božića i Nove godine zaustavili su radove, za kratak predah do nastavka u 2008. godini.

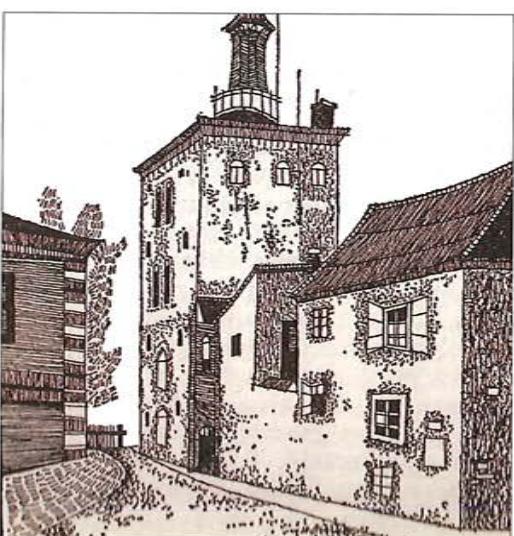
Rudolf Horvat

UTVRĐIVANJE KAPTOLA 1469.–1478.

Onaj dio Zagreba koji se nalazio na lijevoj obali tadašnjega toka Medveščackog rijeke, imao je nekada samo drvenu ogradu. O toj utvrdi doznajemo iz naloga što ga je

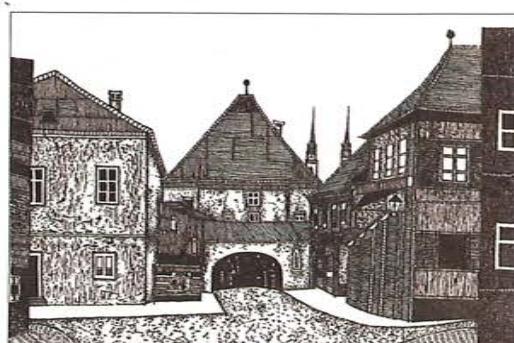
kralj Sigismund 1. ožujka 1387. dao banu Ladislavu od Lužnice. Tada se naime u Hrvatskoj vodila borba između pristaša i protivnika kralja Sigismunda. Gornji grad Zagreba, Gradec, spadao je među kraljeve pristaše, a Kaptol među kraljeve protivnike. Zato kralj Sigismund javlja banu da je doznao kako protiv slobodnoga i kraljevskoga grada Zagreba kreće silna vojska koju vode slavonski ban Ivaniš Horvat, vranski prior Ivan Paližna te veliki bosanski vojvoda Hrvoje. Kaptol je utvrđen jer ga opasuju graba i čvrsta drvena ograda. Kako je Kaptol gotovo pust, jer su odsutni

Popov toranj – utvrda Gornjega grada

mnogi buntovni kanonici, lako će ga zapo-sjeti spomenuta vojska koja ide prema Zagrebu. Ako se to doista dogodi, onda će cijeloj kraljevini zaprijetiti velika pogibelj, a utvrdama Gornjega grada očita propast.

Zato kralj određuje da zagrebački građani odmah udare na Kaptol pa da posverazvale kaptolsku drvenu ogradu, a svu tako dobivenu građu neka uzmu za sebe.

Utvrda Gornjega grada – Kamenita vrata

Zagrebački su građani rado izvršili taj kraljev nalog. Tako je Kaptol izgubio prvu svoju jednostavnu utvrdu.

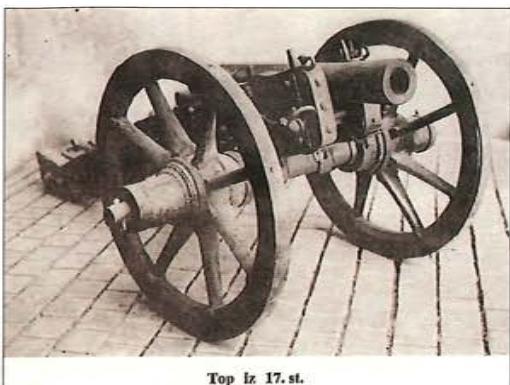
Prošlo je 80 godina dok je Kaptol dobio prave i jake utvrde. Ponovnomu su utvrđivanju Kaptola dali povoda Turci koji su iz Bosne u subotu poslije Miholja (30. rujna) 1469. po noći doprli do Save kod Zagreba. Mnogi plemiči i seljaci utekoše pred Turcima preko Save u Zagreb, gdje su budili ljude i plačući im prijavljivali svoju nesreću. Turci su, naime, zapalili njihova sela koja su tako gorjela da se vatra vidjela iz Zagreba. Bjegunci su govorili da Turci namjeravaju sutradan prijeći preko

Topovi s kaptolske utvrde u Zagrebu, duljine 141 i 154 cm, 15. st.

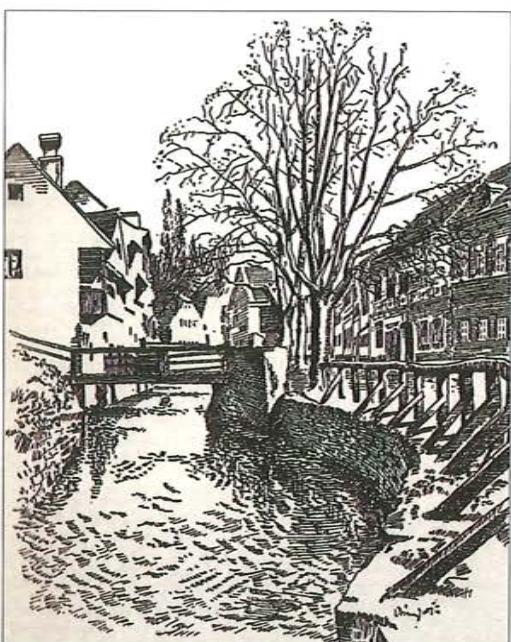
Save i udariti na Kaptol, gdje će porobiti stolnu crkvu i kaptolske kurije.

Od straha pred Turcima zakloniše se kanonici i drugi žitelji kaptolske općine u dobro utvrđen Gornji grad, gdje su ih građani primili da time pojačaju otpor protiv navale Turaka. Ipak, nije došlo ni do kakve borbe. Od jakih naime kiša, koje su prošlih dana pale u Kranjskoj i Štajerskoj, tako je one noći nabujala Sava da je poplavila zagrebačku okolicu. Time je Turcima bio onemogućen prijelaz preko Save te se udaljše od Zagreba.

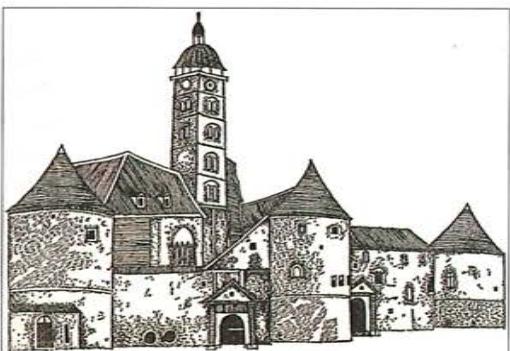
Top iz 17. st.

prisili, donijelo je Kaptolsko vijeće 6. srpnja 1473. ovaj zaključak:

Kanal s vodom kao dio obrambenoga zida

Da se pospješi utvrđivanje Kaptola, izabrat će se posebni kapetani, koji će nadzirati gradnju utvrda. Svaki je kanonik na kapetanovu zapovijed obvezan poslati kmetove sa svojih predjela (posjeda) na rad oko utvrđivanja. Dok će ovi kmetovi graditi utvrde, mora ih kanonik osobno ili po svojemu zamjeniku nadzirati i tjerati na što brži rad. Koliko koji kmet ima volova, toliko će morati dovesti vozova šiblja (fašina). Koje treba kod utvrđivanja graba, u koje svesti vodu iz Medveščaka. Oni kmetovi, koji nemaju volove, morat će šiblje sjeći i

Bedem i kule ispred katedrale

Ta je turška provala ponukala Kaptol da je od kralja Matije Korvina zamolio dopuštenje za podizanje kula i čvrstih zidova oko Kaptola i stolne crkve. Kralj je uvidio opravdanost te molbe pa je 17. studenoga 1469. izdao dozvolu da se tako Kaptol osigura od četovanja turskoga. Posao oko gradnje utvrda odmah je započet. Neki kanonici nisu pokazali dovoljno mara kod utvrđivanja Kaptola. Da ih se na taj posao

Kaptolska kula i bedemi (R. Devlić)

tovariti na kola, a povrh toga podizati nasispe, kako im nalože kapetani. Onaj kanonik koji bi to – ili osobno ili po svojemu zamjeniku – propustio činiti, ima platiti globu u iznosu od 2 forinte u zlatu. (Tkalčić, »Povijesni spomenici slob. kr. Grada Zagreba«, svezak II, strana 359 i 360)

Nakon toga zaključka znatno je uzna predovalo utvrđivanje Kaptola. Uz to se Kaptol pobrinuo i za obrambeno oružje. Tako su 17. kolovoza 1473. bile među kanonike razdijeljene 34 velike puške (lumbarde). Čini se da su žitelji Gornjega grada prijekim okom gledali kako se utvrđuje

Sajam ispred bedema katedrale

tola. Svakako je Kaptol bio već god. 1478. konačno utvrđen. Tako sudimo po tome što je Kaptolsko vijeće 15. rujna 1478. donijelo ovaj zaključak:

»*Kada za top određeni kaptolski činovnik pozove kojega kanonika na dnevnu ili noćnu stražu, ima se tome pozivu bezodvlačno odazvati. Tko bi se ustručavao, morat će za prvi neposluh platiti globu od jedne forinte. Ponovi li koji kanonik svoj prkos, izgubit će svoj dio kod ovogodišnje diobe zajedničkih kanoničkih prihoda. U slučaju pak da se pozivu ogluši i treći put, lišit će se svojega kanoničkog predija, što ga je dotle uživao. Ista će kazna stići i onoga koji bi zagovarao takvoga nemarnoga kanonika.*« (Tkalčić, »Povijesni spomenici grada Zagreba«, svezak II, strana 399)

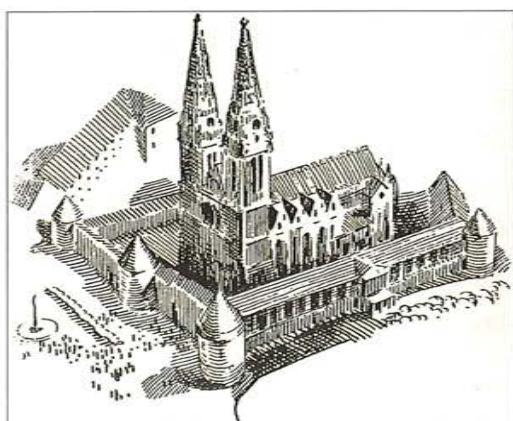

Ostatak kaptolskoga bedema – Prišlinova kula

Kaptol, s kojim su češće dolazili u sukobe. Tako doznajemo da je Kaptol u travnju god. 1476. kralju Matiji Korvinu tužio 50 zagrebačkih građana i njihova suca Blaža Tota da su smetali kaptolskim radnicima koji su pod zidom kaptolskih utvrda kopali dubok jarak, u koji će se pustiti voda iz potoka Medveščaka radi jače obrane Kap-

Ostatak kaptolskoga bedema – Opatovina

Bolléova katedrala u bedemima. Zapadna strana je uklonjena 1904. godine.

Dr. Zorislav Horvat

KATEDRALE U ZIDINAMA

Nije samo zagrebačka katedrala početkom 16. st. bila okružena zidinama i kulama sve zbog svakodnevne turske opasnosti: bile su to još i katedrala sv. Marije u Modrušu Krbavsko-modruške biskupije, katedrala u Đakovu, tada Bosanske biskupije, te katedrala sv. Bartola u Kapitulu u Kninu Kninske biskupije. S obzirom da su se nakon pada Knina 1526. kninski biskupi preselili u Cazin, u svoj kastrum s crkvom, možemo i Cazin staviti u ovaj niz katedrala. Danas su sve ove katedrale i njihove utvrde uglavnom pokrivene travom, s temeljima pod zemljom. Srednjovjekovna je đakovačka katedrala također pod zemljom – u arheološkom stadiju – i tek je komad starih zidina sačuvan. Od Kapitula kraj Knina ništa nije sačuvano, onuda je prošla željeznička pruga Knin – Split...

Treba još spomenuti katedralu u Pećuhu, u Mađarskoj, pod koju je nekada spadao i dio Slavonije: i pećuška je katedrala bila okružena zidinama oko 1500. godine. No, nju ćemo ostaviti po strani.

ĐAKOV

Bosanski se biskupi u 15. st. premještaju u Đakovo, u *castrum Dyaco*; uz castrum je i naselje. Đakovačka je katedrala po E. Gašiću, povjesničaru ove biskupije¹, građena početkom 14. st., a sigurno je tada

Slika 2 – Đakovo, ostatak srednjovjekovnih zidina, zapadna strana (Foto Z. Bojić. Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Osijeku)

sagrađena i biskupska rezidencija. Utvrde oko đakovačkoga biskupskog sjedišta postoje prema kraju 15. st. Turci nakon zauzimanja Đakova nisu srušili biskupsku utvrdu, što se ne može reći za katedralu.

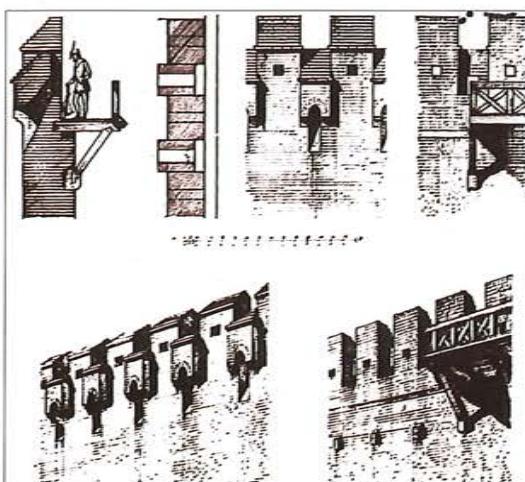
Na vedutu Đakova iz 1697. godine (slika 1) vidimo prikaze ove utvrde: imala je pravokutni tlocrt, s kvadratnim kulama na uglovima, okružena grabama s vodom. U sredini istočna poteza zidina – na veduti u prvom planu – nalazila se ulazna kula². Iako je veduta nacrtana 1697. godine, dakle nakon oslobođenja Slavonije od Turaka, na veduti se još vide četiri džamije, već ruševnih minareta. Unutar utvrde nalazile su se ruševine srednjovjekovne katedrale sv. Petra te neke druge građevine. Đakovački su biskupi na ruševinama srednjovjekovne katedrale sagradili

Slika 1 – Đakovo 1697.

novu, koja je bila u uporabi sve do 1800. godine, kada je porušena³. Utvrdu je počeo rušiti biskup Čolnić sredinom 18. st. zbog gradnje nove biskupske rezidencije i tom su prigodom srušene istočna i južna strana utvrde i dvije ugaone kule. Zatim je biskup Strossmayer dao porušiti sjeverne zidine skupa s dvije kule: ostao je sačuvan tek dio zidine na zapadnoj strani nekadašnje utvrde, zatvarajući veliko dvorište – gotovo kao veliki samostanski klaustar. Preostala je zidina i danas u dobру stanju: zidana je opekom, debljine 119 cm, visine 10 cm, u potezu od 40 m (*slika 2*).

Na vrhu zidine je konzolno branište s kruništem i otvorima za kosi hitac, tj. za obranu podnožja. S unutrašnje se strane nekada nalazila, također konzolna, drvena galerija – stražarska staza za branitelje. Drvene galerije već odavno nema, no stariji su nam arhitekti nacrtali njezin moguć izgled (*slika 3*).

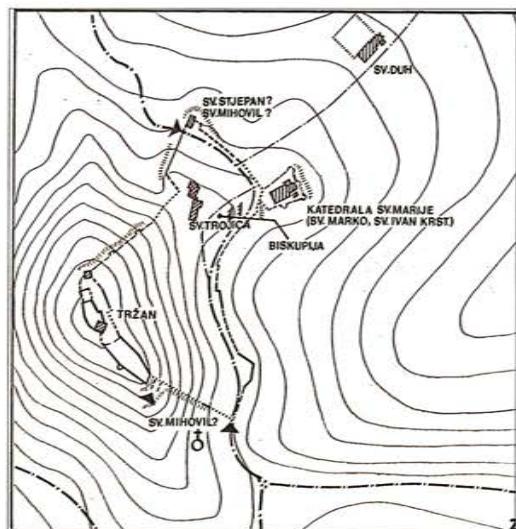
Slika 3 – Dakovo, branište zidina oko katedrale (Wiener Bauhütte, 1867.)

Uporaba velikoga formata opeka (8,5/15 – 16/3133 cm), nepažljivo zidanje, dugi ravni potezi zidina bez kule osim na kutovima te način izvođenja braništa govore o vjerojatnu nastanku tijekom druge polovice 15. st. Arhitekt je morao biti talijanskoga podrijetla, vezan uz gradnju iločkih utvrda Nikole Iločkoga, kralja Bosne, sredinom 15. st.

Recimo još samo da su nedavna arheološka iskopavanja u sredini dvorišta današnje biskupske rezidencije otkrila temelje stare gotičke katedrale, na kojim je temeljima podignuta postturska katedrala, ona koja je porušena 1880. godine. Opis nađenih ostataka starih katedrala tema je za sebe...

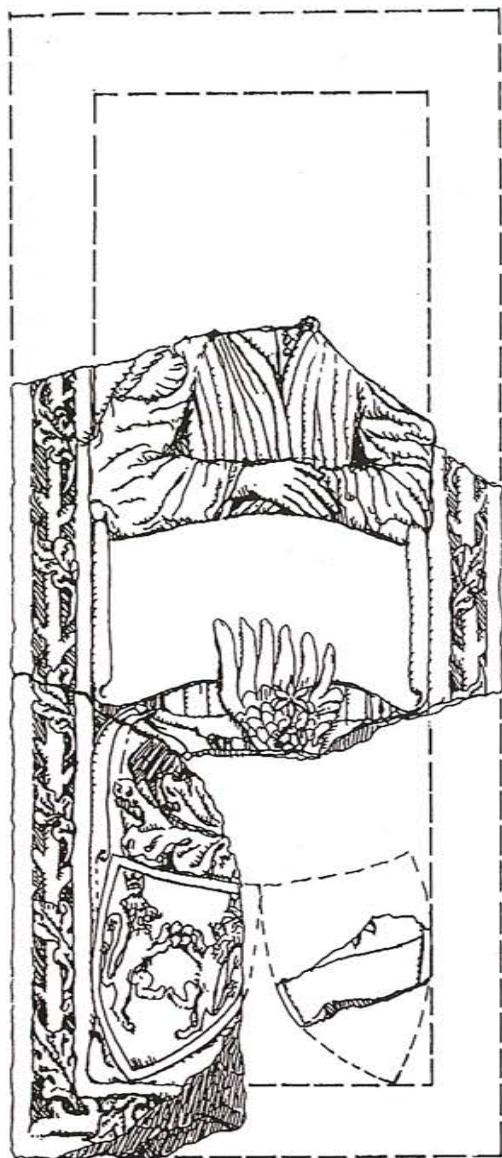
MODRUŠ

Modruš se prvi put spominje u 12. st., a bio je u posjedu krčkih Frankopana. Tijekom 15. st. ispod modruškoga burga Tržana razvilo se značajno naselje okruženo zidinama⁴. Nemila turska pustošenja potjerala su krbavskoga biskupa Franju Stipkovića, u povijesti poznata kao Franjo Modrušan, iz Krbave u Modruš tako da je od 1460. do početka 16. st. ondje sjedište Krbavsko-modruške biskupije. Krajem 15. st. biskup Kristofor bježi u Novi Vinodolski, a nešto kasnije se Modruška biskupija spaja sa Senjskom. Turci nisu nikada zauzeli Modruš, no glavna se obrana protiv Turaka premješta u Ogulin i Oštarije. Modruške utvrde polako propadaju.

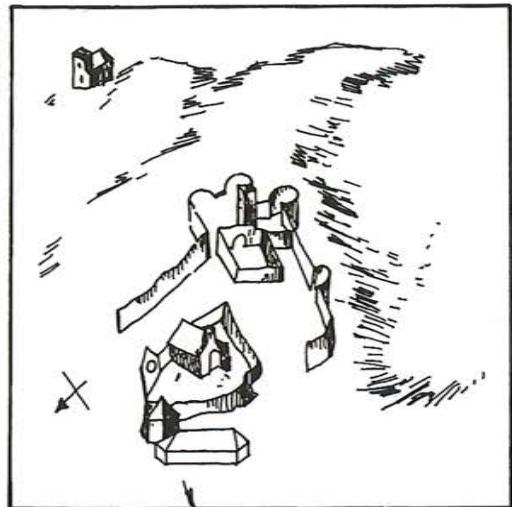

Slika 4 – Modruš, situacija burga Tržana, naselja i utvrda oko njega te većina sakralnih objekata (crtao Z. Horvat)

Nova je modruška katedrala, uz dopuštenje pape Pija II., sagrađena na mjestu postojeće župne crkve sv. Marka i uz nju se držeće kapele sv. Ivana⁵ (*slika 4*). S obzirom da je ovaj položaj bio izvan postojećih modruških zidina, katedrala sv. Marije dodatno je utvrđena. Nakon turskoga napada na Modruš 1492. godine oko katedrale su sagrađene jače zidine, no je li i katedrala ikada dovršena – danas još ne

Slika 5 – Modruš, katedrala sv. Marije, nadgrobna ploča nepoznata Frankopana, što ju je iskopao I. Tironi 1976. (crtala Ana Horvat)

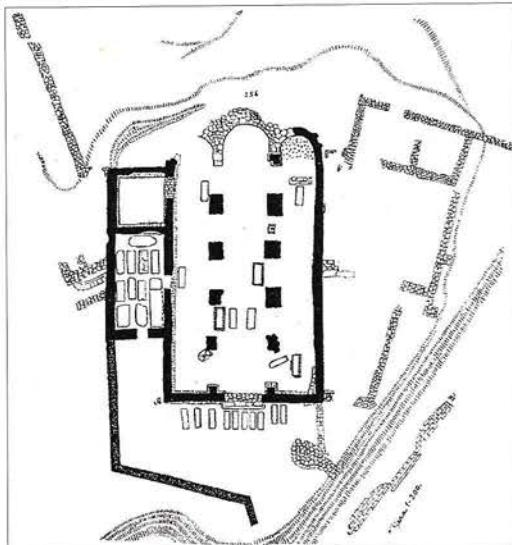
Slika 6 – Modruš, 1700. godine – crtao L. F. Marsili: u sredini crteža su ruševine kaatedrale sa zvonikom i okolne zidine

znamo. Karakteristično je da je u svetištu katedrale nađena – razbijena – nadgrobna ploča nekoga Frankopana, što potvrđuju grbovi, ali natpis nije nikada uklešan (*slika 5*). Prepostavimo da su ondje sahranjeni ili su trebali biti sahranjeni Stjepan II. ili Bernardin Frankopan.

Istraživanja I. Tironija 1976. godine utvrdila su točan opseg katedrale: s obzirom na širinu broda od 17,5 m, modruška je katedrala trebala biti dvobrodna ili trobrodna. Utvrde oko katedrale i danas se mogu pratiti na terenu po tragovima temelja i po nešto zaostalih zidova. Bila je to kaštelna utvrda, tipična za doba oko 1500. godine, s polukulama na uglovima i na sredinama njezine istočne i južne strane. Vrh zidina je vjerojatno bio provđen braništem s drvenom konzolnom galerijom. L. F. Marsili, koji je 1699. godine radio na razgraničenju između Austrije i Turske nakon mira u Srijemskim Karlovicima, nacrtao je dijelove Modruša⁶: posebno se ističe katedrala bez krova, zvonik uz svetište te utvrde oko nje – četiri kule spojene zidinama (*slika 6*). Danas je položaj katedrale tek travnata livada.

KNIN

Knin i kninska katedrala imaju posebno mjesto u hrvatskoj povijesti jer je ondje u doba hrvatskoga kralja Zvonimira bio centar hrvatske države. Blizina Zadra, Šibenika, Trogira i Splita te drugih dalmatinskih gradova bila je presudna za razvoj, gradnju i oblikovanje arhitekture još od ranijih stoljeća. No, prilike su se mijenjale pa su se i ovi utjecaji mijenjali.

Slika 7 – Knin, Kapitul, nalazi temelja katedrale sv. Bartolomeja i okolnih objekata (prema Ć. Ivezović, o.c., slika na str. 257)

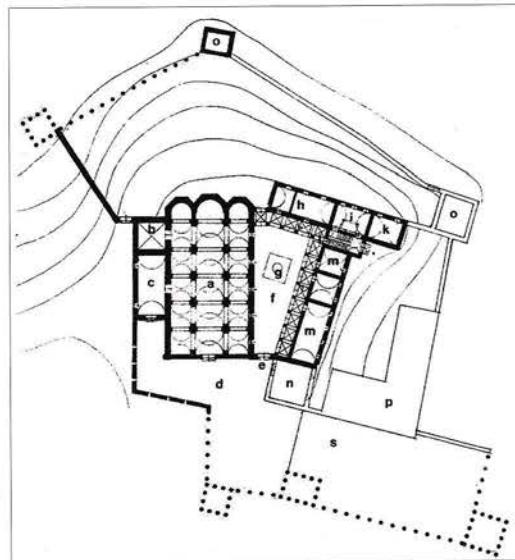
Biskupija u Kninu osnovana je sredinom 11. st., prvo kao Hrvatska biskupija. Na Sinodi u Splitu 1185. godine, zbog reorganizacije Splitske metropolije, novoosnovana Kninska biskupija ima četiri župe: Knin, Polje, Vrliku i Pset⁷. Za prvu je kninsku katedralu bila odabrana crkva sv. Marije *in Campo, iuxta Tinimum*, da bi se zbog prilagođavanja kanonskim propisima – katedrale kao sjedišta biskupa moraju se nalaziti u naselju – kninski biskup i njegova katedrala obreli na Kapitulu kraj Knina, gdje su već i prije bile neke sakralne građevine. Tijekom 13. st. na Kapitulu je sagrađena nova katedrala – sv. Bartolomeja⁸. Prema dosadašnjim istraživanjima naših arheologa, katedrala je bila trobrod-

na, s tri polukružne apside, vjerojatno svđena bačvastim svodom s pojascicama, s neosvijetljenim srednjim brodom (*slika 7*). Uz katedralu su sagrađene prostorije biskupije u formi samostanskoga klaustra te zvonik⁹.

Nakon provale Turaka 1493. kninski se biskup više ne spominje u Kapitulu, no kninski kaptol i dalje djeluje uz katedralu sv. Bartolomeja. Zadnji dokument kninskoga kaptola potječe iz 1514. god.¹⁰

Kninski se biskup premješta u Cazin, na krajnji sjeverozapad ove biskupije.

Sama pozicija Kapitula s katedralom svetoga Bartolomeja – kameniti teren u zavodu rijeke Krke, nešto izdignut nad okolne močvare – bila je povoljna za obranu. Cijeli sklop Kapitula okružen je utvrdama kasnijega doba, tj. oko 1504. god.¹¹ Prema arheološkim iskapanjima te rekonstrukciji arhitekta Ć. Ivezovića, bile su to kule kvadratna tlocrta (*slika 8*): ovakav je tlocrtni oblik primijenjen i drugdje po južnoj Hrvatskoj i Dalmaciji toga doba, od Dubrovnika do Modruša.

Slika 8 – Knin, Kapitul, rekonstrukcija katedrale, biskupskoga dvora te utvrda uokolo; a) Katedrala sv. Bartolomeja, b) zvonik, c) kapela, f) klaustar, h) biskupski dvor, p) pomoći objekti, o) kule (prema Ć. Ivezović, o.c., slika na str. 258; točkasto su pretpostavljene zidine i kule – dopuna Z. H.)

Utvrde Kapitula, tj. kninske katedrale sv. Bartolomeja, vidimo na karti M. Paganina, crtanoj nešto poslije 1527. god. (slika 9): trobrodna bazilika okružena je zidinama i kulama pravokutna tlocrta – njih šest na broju. U sredini se nazire katedrala.

Slika 9 – Karta okolice Zadra M. Pagana, detalj s Kninom (Tina = Lab) te Kapitulom: očita je okružnost katedrale jakim utvrdama

Utvrdjivanje Kapitula i Knina (Tina i Lab!) ipak nije bilo dovoljno snažno pa ih godine 1522. osvajaju Turci.

Preko Kapitula je 1896. prošla željeznička pruga prema Splitu i od kninske katedrale više nema mnogo ostataka.

ZAGREB – KAPTON

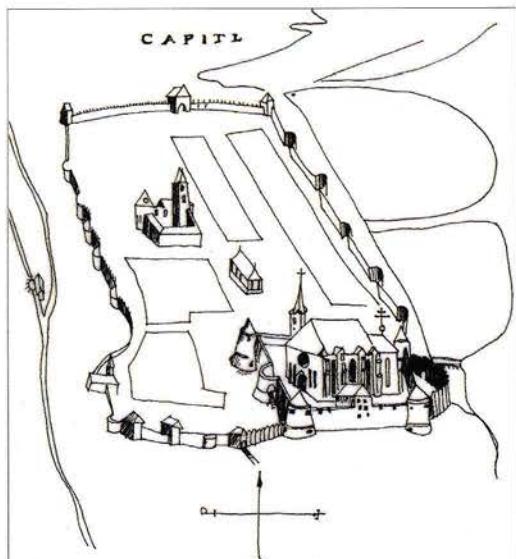
Utvrde oko zagrebačkoga Kaptola – L. Dobronić ih naziva »biskupska tvrđa« – većim su dijelom sačuvane, a na sjevernoj strani gotovo nepromijenjene. Bila je to za svoje doba snažna utvrda, građena za obranu vatrenim oružjem protiv vatrenoga oružja. Katedrala je ovim zidinama i kulama bila obuhvaćena sa svih strana, a tlocrtom u obliku trapezoida. Na uglovima su se nalazile kružne baterijske kule (slika 10), dok su u sredinama bile dvije ulazne kule, biskupski palas kao jaka četverokutna kula te još jedna baterijska kula na sjevernoj strani. Utvrde oko katedrale bile su na dva mesta spojene na zidine

Slika 10 – Zagreb, katedrala s kulama i zidinama oko nje (Fototeka Muzeja grada Zagreba)

kaptolskoga naselja. Na istočnoj je strani cijeli Kaptol bio štićen ribnjakom, stvorenim zajazivanjem potoka Medveščaka: taj se dio Zagreba i danas naziva Ribnjakom.

Situacija zagrebačkoga Kaptola – i Građeca – i utvrda oko katedrale najbolje nam je prikazana na vedyti iz trećega desetljeća 16. st., iako uz neke manje netočnosti (slika 11). Prema L. Dobronić¹², na vedyti nije nacrtana velika ulazna kula na istočnoj strani utvrde, već samo ograda od palisada, iako je kula građena 1515. godine.

Slika 11 – Zagreb, Kaptol s utvrdama oko naselja i katedrale, crtano tijekom prve polovice 16. st.

Tijekom vremena uz zidine su prigrađeni različiti objekti te proširivana biskupska (danas nadbiskupska) palača¹³. I konačno, početkom 20. st. srušen je dio zapadnih zidina i Bakačeva kula.

Slika 12 – Pogled na katedralu i biskupski dvor s prostora današnje Draškovićeve ulice
(Foto Standl, 1870.)

Zanimljivo da Turci nikada nisu došli pod same zidine Kaptola ni Gradeca, iako su stradali pavlini u nedalekim Remetama. Kaptolske su zidine poslužile u obrani od »krivoga« neprijatelja, u sukobu pristaša pretendenata za hrvatsko-mađarsku krunu, između Ferdinanda Habsburškoga i Ivana Zapolića 1527. godine. Zidine su i kule izdržale opsadu generala Thurna, Ferdinandova vojskovođe, ali je tom prigodom stradalo sjeverno pročelje katedrale¹⁴.

Autor je već nešto pisao o izgledu i svubini sjeverne strane katedralne utvrde¹⁵ koja i danas imponira svojim izgledom (slika 10). Sjetimo se da je to rječit svjedok srednjovjekovne borbe za naš opstanak, ali i reprezentativan primjer fortifikacijske arhitekture srednje Europe. Također, kompleks Kaptola s katedralom i okolnim građevinama lijep je primjer suživota stilova tijekom mnogih stoljeća, koju je krunila stara katedrala sa svojim monumentalnim zvonikom (slika 12).

CAZIN

Kninski su biskupi nakon pada Knina i njihova sjedišta na Kapitulu preselili na krajnji sjeverozapad svoje biskupije, u Cazin. Oni su ondje imali svoje posjede, s prihodima koji su im omogućili život sljedećih 70 godina¹⁶. Hrvatska je krajina tijekom 16. st. postala mjesto stalnih sukoba Hrvata i Turaka, ali i široke akcije gradnje kaštela i raznih utvrda. Cazin preživljava mnoge nevolje, povremeno dolazi u ruke vojnih zapovjednika, koji ga opremaju za obranu tako da Cazin postaje i važna utvrda u obrani od turskih napada. Iznad današnjega Cazina – danas u Bosni i Hercegovini – točnije iznad turskoga trgovišta (slika 13), nalazio se biskupski grad s crkvom. Krajem 19. st. ondje su još bili ostaci stare crkve, očito biskupske, a pozicija je nazivana znakovitim imenom »Manastir«¹⁷. Ubrzo nakon što je Austrija

Slika 13 – Cazin, pogled iz centra grada na položaj srednjovjekovne utvrde
(Foto Vjesnik, razglednica iz 1973.)

okupirala Bosnu i Hercegovinu, na poziciji Staroga grada nad Cazinom, podignuta je »od kamena džamija, tako velika da joj možda u svoj Bosni para nema«¹⁸.

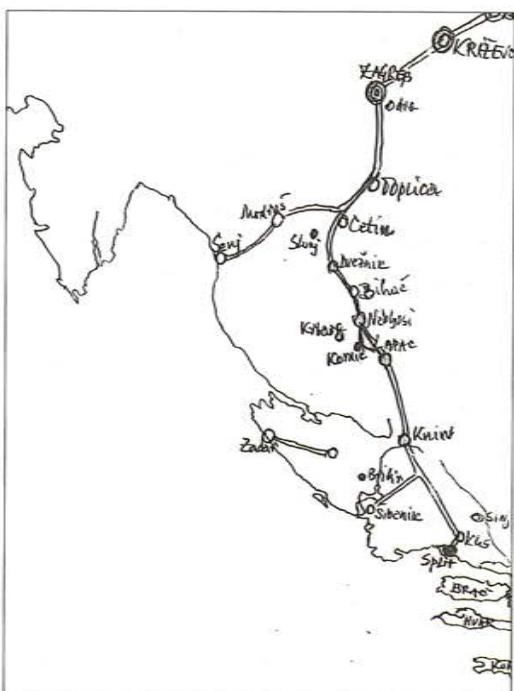
Stari grad Cazin smješten je na izdvojeno brdo, a činila su ga dva prstena utvrda: stariji, unutarnji, približno pravokutna tlocrta, imao je srednjovjekovne značajke kaštelne utvrde, a vanjski su najvjerojatnije bile turske utvrde. Pravokutni tlocrtni oblik unutarnje utvrde u smjeru istok – zapad možda odgovara položaju crkve koja je mogla imati funkciju katedrale Kninske biskupije tijekom 16. st.

U Lopašićevu dobu tradicija se još sjećala slikarija na stijenama ruševine crkve. Pravokutni tlocrt unutarnjega grada, s polukulama na uglovima, u našim uvjetima odgovara kaštelima prve polovice 16. st., građeni za obranu od turskih četa. Tada su nastajali i drugi kašteli diljem Hrvatske i Slavonije¹⁹.

Cazin kao značajno mjesto hrvatske povijesti tek naziremo, on je kao sinta leda koja pod površinom skriva veći dio svoga volumena – tu su nazočni kninski biskupi, zagrebački kanonici, razni hrvatski plemići i konačno ban Petar Keglević. Konačno, i Turci su dali svoj obol razvitku grada. Cazin se, istina, prvi put spominje već 1354. godine, kao *castro Chazyn*, no danas vidljivi ostatci potječu iz kasnijega doba. Kninski je biskup A. Tuškanić (spominje se od 1525. godine) mogao imati i vremena i još materijalnih mogućnosti, a naravno i potreba, pobrnuti se o Cazinu, o svomu smještaju i o sakralnoj građevini koja je trebala preuzeti funkciju katedrale. U staromu je Cazinu vjerojatno već prije postojao sakralni objekt koji je početkom 16. st. mogao poslužiti kao katedrala. Je li kasnije ovaj bio prilagođavan, i koliko – ne zna se. Za sada smatrajmo da je to mogla biti jedna od značajnijih sakralnih građevina prve polovice 16. st. u tome dijelu tadašnje Hrvatske, koja je mogla biti privremena katedrala, okružena zidinama cazinskoga kaštela.

ZAKLJUČAK

Ovih pet gradova – utvrda – Đakovo, Modruš, Zagreb, Knin, Cazin i njihove katedrale živjeli su sudbinu koja im nije uvijek bila naklonjena. Utvrdama oko katedrala željelo se spasiti ono najvrjednije, katedralu, ali – nije uvijek uspjelo. Bilo je po onodobnoj Hrvatskoj još katedrala, i u kontinentalnom dijelu i uz obalu Jadranu – one kontinentalne su sve stradale (Otočac, Krbava, Duvno), dok su one uz obalu, njih 22, ostale na svomu mjestu, iako neke danas i ne funkcionišu kao katedrale. Ovaj fenomen – utvrđena katedrala – nije tipičan samo za naše krajeve,

ali je tipičan za našu povijesnu realnost s kojom su naši pretci živjeli. Ove nam činjenice mogu i trebaju biti poticaj za razmišljanje i za čuvanje ne samo materijalnih ostataka naše prošlosti, već i za potrebe za ustrajavanjem na našim pozicijama.

Vrbovec, 26. listopada 2007.

Napomene:

- 1) E. GAŠIĆ, *Kratki povijesni pregled biskupija Bosansko-dakovačke i Srijemske*, prijevod s latinskoga originala G. Sršen, Osijek, 2000., str. 145–147.
- 2) Po mišljenju B. Nodila, *Ravnicaarske utvrde između Drave i Save u istočnoj Slavoniji*, »Građevinar«, 6/2005, Zagreb, str. 442–443, vjerojatno se radi o projektu, no sam natpis na vedutu CAMPEMENT itd. govori da se radi o zaposjednutoj poziciji austrijske vojske. Konačno, i ostatak zidine na zapadnoj strani biskupskoga dvora govori o realnosti, tj. postojanju takve utvrde.
- 3) M. BALIĆ, *Pregled dvoraca i srednjovjekovnih utvrđenja gradova u Slavoniji*, »Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske«, 1–2/1974, Zagreb, str. 19.
- 4) M. KRUHEK – Z. HORVAT, *Castrum Thersen et civitas Modruss*, »Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske«, 16/1990, Zagreb, str. 89–131.
Z. HORVAT, *Srednjovjekovne katedralne crkve Krbavsko-modruške biskupije*, Zagreb – Gospić, 2003.
- 5) M. BOGOVIĆ, *Pomicanje sjedišta Krbavske biskupije od Mateja Marute do Šimuna Kožičića-Benje*. Zbornik »Krbavska biskupija u srednjem vijeku«, Rijeka – Zagreb, 1988.
Z. HORVAT, o. c.
- 6) Original u Sveučilišnoj knjižnici u Bologni.
- 7) N. JAKŠIĆ, *O katedralama u Hrvatskoj i Kninskoj biskupiji*, »Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, Razdrio za povijesne znanosti«, 14/1987–88, Zadar, 1988., str. 126–129.
- 8) S. KOVAČIĆ, Splitska metropolija u dvanaestom stoljeću, Zbornik »Krbavska biskupija u srednjem vijeku«, Rijeka – Zagreb, 1988., str. 28.
- 9) Č. IVEKOVIĆ, *Kapitul kraj Knina*, »Starohrvatska prosvjeta«, N. S. I., 3–4/1928, Zagreb, 269–271.
- 10) A. GULIN, *Srednjovjekovni kninski kaptol i njegovi pečati*, »Kninski zbornik«, Zagreb, 1993., str. 234.
- 11) S. GUNJAČA, *Tiniensia archeologica – historia – topographica*, II., »Starohrvatska prosvjeta«, Serija III., 7/1959, Zagreb, str. 86.
- 12) L. DOBRONIĆ, *Zagrebačka biskupska tvrđa*, Zagreb, 1988., str. 39–42.
- 13) Z. HORVAT, *Kapela sv. Stjepana Prvomučenika u nadbiskupskom dvoru*, »Naša katedrala«, 10/2006, Zagreb, str. 22–25.
- 14) Z. HORVAT, *Gradnja i pregradnja zapadnog pročelja zagrebačke katedrale*, »Naša katedrala«, 1/1998, Zagreb, str. 9–12.
- 15) Z. HORVAT, *Neka razmišljanja o sjevernoj kaptolskoj kuli*, »Naša katedrala«, 6/2003, Zagreb, str. 13–15.
- 16) R. LOPAŠIĆ, *Bihać i Bihaćka krajina*, Zagreb, 1943., str. 129–150.
- 17) R. LOPAŠIĆ, o. c., str. 128.
- 18) R. LOPAŠIĆ, o. c., str. 128.
- 19) Z. HORVAT, *O nekim starim gradevinama Kaptola*, Zbornik »Kaptol 1221–1991«, Kapitol kraj Požege, 1991., str. 103–106.

S. Lina Slavica Plukavec

KRIŽNI PUT U ZAGREBU I ZAGREBAČKOJ KATEDRALI

Uvod

Prigodom 150. obljetnice lurdskih ukazanja i 10. obljetnice beatifikacije bl. Alojzija Stepinca želimo se prisjetiti postavljanja Križnoga puta 1959. godine u zagrebačkoj katedrali koje je povezano s tim događajima. Brončane postaje križnoga puta u zagrebačkoj pravoslavni postavljene su zauzimanjem Blaženika u krašićkomu zatočeništu i tadašnjega nadbiskupa koadjutora Franje Šepera te darivanjem tadašnjega pomoćnog biskupa Franje Salisa Seewisa, a povodom 100. obljetnice lurdskih ukazanja 1958. godine.

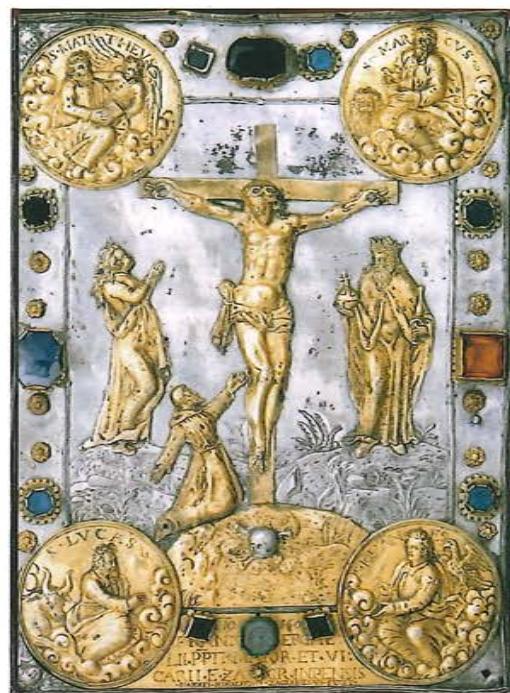
Zagrebačka katedrala do tada nije imala križnoga puta u današnjem obliku, ali su tijekom devetstoljetne povijesti u njezinim prostorima pribavljenja umjetnička remek-djela inspirirana Kristovim otkupiteljskim djelom.

Pobožnost Križnoga puta održavala se u franjevačkoj crkvi, zatim na kaptolskoj Kalvariji uređenoj na brežuljku od Ribnjaka prema Šalati i na Ksaveru. Poticajem pape Klementa XII. (1730.–1740.) i Benedikta XIV. (1740.–1758.) pobožnost Križnoga puta proširila se i po katedralnim i župnim crkvama.

U Zagrebu su tijekom korizme bile organizirane korizmene propovijedi, svaki dan u drugoj crkvi. U zagrebačkoj katedrali propovijedi su se održavale utorkom u poslijepodnevnim satima te se i danas stoga pobožnost Križnoga puta obavlja utorkom nakon čega se nastavlja euharistijsko slavlje s korizmenom propovijedi.

Umjetnička djela na temu križnoga puta

Crkva je najveća otajstva našega otkupljenja – muku, smrt i uskršnucu Gospodina našega Isusa Krista – od samih početaka spominjala i slavila u iste dane i iste sate kako su se otajstva otkupljenja

Slika 1 – Raspeće sa svecima. Rad zagrebačkoga zlatara Ivana Myhaffija 1606. godine

i događala. Tako se ustanovljenje euharistije slavilo četvrtkom navečer svečanom misom Gospodinove večere.

Petkom su se u popodnevnim satima održavali obredi na spomen muke i smrti Gospodinove. Tu je bila uključena i pobožnost Križnoga puta koja je nastala spontano, iz ljubavi i srca Isusovih sljedbenika i očevidaca koji su duboko proživljavali Kristovu bol i obilazili mjesta Isusove muke i otkupljenja.

Subotom navečer započinjalo je uskrsno bdjenje koje je svršavalo uskrsnim veseljem.

Muka i patnja sažimaju u sebi svu moguću ljudsku patnju. Mučila Isusove muke danas se časte kao najdragocjenije relikvije i nalaze se na najdlicnijim mjestima čašćenja.

Hrvati su od svoga pokrštenja, prije 14 stoljeća, ugrađivali križ u svoj životni stil.

Slika 2 – Glagolsko slovo A

Prvo slovo glagoljske abecede, »A«, (slika 2) oblikovano je znakom križa. Križ je oblikovan od četiri čavla kojima je Isus bio pribijen na križu te je u glagoljskomu slovu »A«, a time i u sveukupnoj hrvatskoj kulturni, sadržana vrijednost i simbolika Kristova otkupiteljskoga djela.

Višeslavova krstionica, iz oko 800. godine, ukrašena je križem. Krštenjem smo osposobljeni da širimo svjetlo oko sebe stvarajući duhovno i kulturno ozračje. Hrvatski je narod posvuda ostavljao vidljiva znamenja svoga hodočašćenja, podizao hramove, crkvice i obiteljske domove. Hrvati su prednjačili tijekom povijesti u čuvanju i promicanju kršćanskih vrijednosti, kao i u umjetničkim djelima. Rizničke dragocjenosti od 11. stoljeća sadržajne su molitve na temu Isusova križnoga puta. Među njima se ističe bjelekovinski plenarij iz 11. stoljeća koji ima plastičan prikaz Isusova života. Glasovita zvonolika, gotička misnica, skrojena iz plasta kralja Ladislava, ukrašena je zlatnim križem. Nadaleko poznat Božji grob, remek-djelo Zagrebačke biskupske vezilačke radionice iz 1659. godine (slika 3), osim drugih starozavjetnih prizora, sadrži cjelevit križni put izvezen zlatnim, srebrnim i svilenim nitima. On je zapravo zahvalna

Slika 4 – Relikvijar u obliku križa s česticom sv. križa donesena iz Jeruzalema u 12. stoljeću

pjesma Božjoj ljubavi prema grješnomu čovječanstvu i himna onome koji je svojom smrću pobedio smrt.

Raskošno ukrašivani misali i drugi obrednici dostoјno predstavljaju dostoјanstvenost liturgijskih obreda od samih početaka Zagrebačke nad/biskupije. Ukršenim pacifikalima s prizorima raspeća iz 15. st. simbolično se pružao mir za vrijeme euharistijskoga slavlja sve do početka 20. st. Zagrebački zlatari su 1606. godine draguljima ukrasili Isusovo raspeće koje je okruženo domaćim likovima zasluznih ljudi (slika 1).

Službena katedralna pjesmarica »Citar Octochorda« (Osmostruna citira) jednu »strunu« posvećuje korizmenomu vremenu s najljepšim pjesmama kojima je opjevana muka Gospodnja. Ostale pje-

Slika 3 – Božji grob, umjetnički izvezen u Zagrebačkoj biskupskoj vezilačkoj radionici 1659. godine

sme i himni kojima se slavilo otkupljenje u zagrebačkoj katedrali sadržani su u Zagrebačkom sekvencijaru te u drugim knjigama sve do najnovijih kantuala.

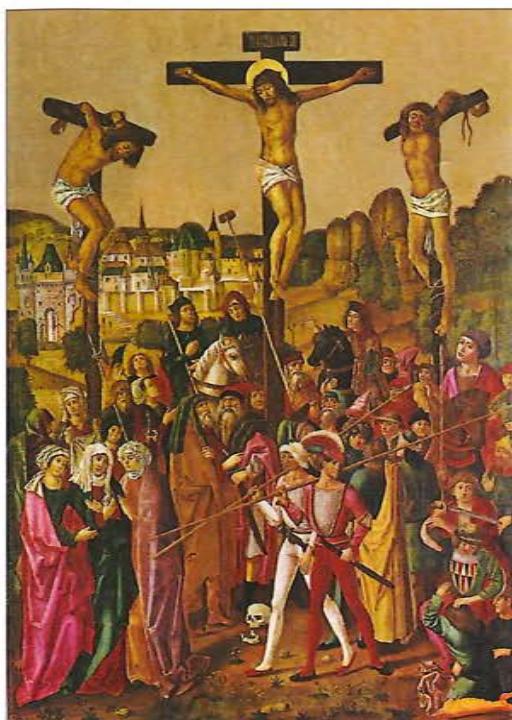
Katedralni oltari Sv. križa i danas su predmeti divljenja kako ljubitelja liturgijskih obreda, tako i obožavatelja umjetnosti. Tko nije čuo za »Raspeće« Albrechta Dürera iz 1495. godine (*slika 5*) koji je naručio zagrebački kanonik prepozit Mihajlo Vitez (+1499.), koji je u to djelo uključio i tadašnju zagrebačku okolicu, a sam je zaželio biti pred njim i pokopan. Danas se nalazi s dijelom križnoga puta i prizorom Isusova uskrsnuća na sakristijskom oltaru. Istu je želju ostvario i biskup Luka (1500.–1510.) koji je oltar Sv. križa postavio u središte katedrale i za njega dao naslikati »Raspeće« najbo-

*Slika 6 – Gian Francesco da Tolmezzo,
Raspeće*

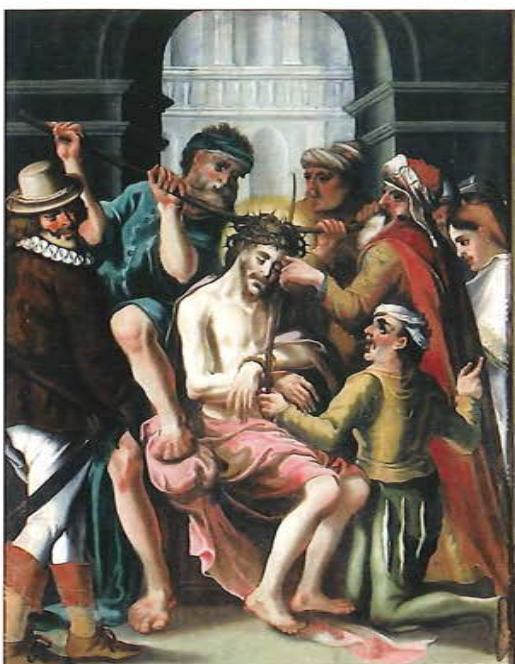
ništvo bl. Alojzija Stepinca pa se trenutno nalazi i izložena u novootvorenomu Muzeju Blaženika. Svi glavni oltari zagrebačke katedrale, koji su po svojoj veličanstvenosti prednjačili oltarima europskih katedrala, osim glavnog titulara, Marije na nebo uznesene, imali su prizor muke Isusove. Nedavno su i dvije slike s glavnoga oltara iz 1632. godine, »Isusovo krunjenje« i »Skidanje s križa« (*slike 7a i 7b*), ponovno vraćene u zagrebačku katedralu.

Najljepši barokni oltar zagrebačke katedrale, oltar Sv. križa sa starozavjetnim prizorima Mojsija sa zmijom u pustinji i Abrahamove žrtve, izradio je Francesco Robba 1756. godine. U temeljitoj obnovi nakon potresa 1880. godine zaželjela je Uprava zagrebačke katedrale da se upravo oltar Sv. križa uredi za čuvanje euharistijskoga Isusa. Njihovi najbliži suradnici, Prebendarski zbor, ukrasio je i prozor uz oltar Sv. križa prizorima muke Gospodinove.

Slika 5 – Albrecht Dürer, Raspeće

Ijega tadašnjeg renesansnog slikara Gianna Francisca da Tolmezza s latinskim natpisom koji u prijevodu glasi: KRIST POSTADE POSLUŠAN DO SMRTI, SMRTI NA KRIŽU (*slika 6*). Pred tom slikom u biskupskoj kapeli započelo je i muče-

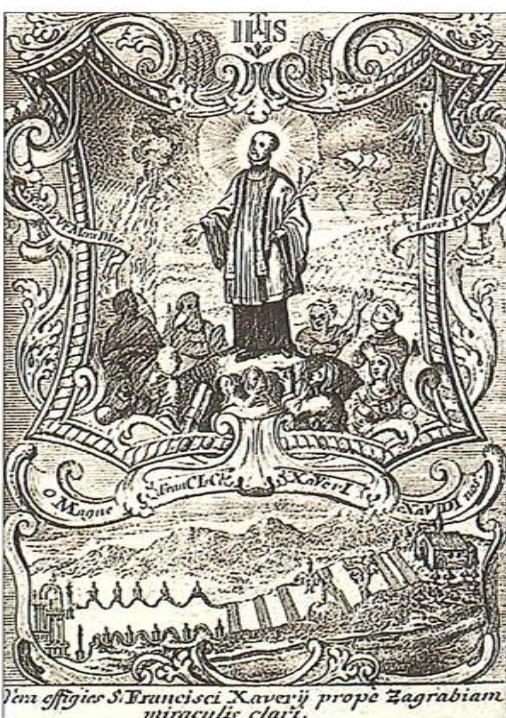

Slika 7a – Krunjenje trnovom krunom,
naslikao Georg Gündter 1632.

Križni put u Zagrebu

Križni put (Via Crucis) na otvorenome spominje se u Kaptolskoj ispravi iz 1266. godine u Dubičkom dekanatu uz crkvu sv. Križa. To je bilo područje Hrvatskoga Kraljevstva i najnaseljeniji te najblagoslovlijeni kraj Hrvatske. Na tome području nalazilo se čak 25 samostana koji su bili središta kulture i bujna vjerskoga života te domoljublja. Dubica je bila predstraža sisačkoj tvrđavi i kaptolskim sisačkim posjedima s veoma važnim uporištem za obranu Hrvatske.

Zagrebački ksaverski križni put vezan je također uz događaje oko zbivanja uz zagrebačku katedralu. Naime, nakon rušenja župne crkve sv. Emerika ispred

Slika 8 – Sv. Franjo Ksaverski,
grafički prikaz crkve u križnoga puta

zagrebačke katedrale 1512. godine, zbog izgradnje tadašnjih utvrda i bedema, sagrađena je nova kapela sv. Emerika u Ksaverskoj dolini koja se tada i prozvala Dolina sv. Emerika. Početkom 17. stoljeća isusovci su tu izgradili svoj ljetnikovac.

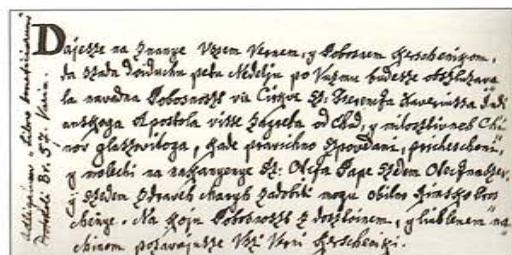
Slika 7 b – Skidanje s križa,
naslikao Georg Gündter 1632.

Slika 10 – Ulaz u ksaverski križni put,
obnavljan 1925. i 1996. godine

Grof Nikola Erdödy stariji dao je uređiti kapelu sv. Franje Ksaverskoga uz koju je isusovac o. Stjepan Benger uredio križni put na otvorenom.

Ksaverska Kalvarija temeljito je obnovljena povodom Tisućite obljetnice Hrvatskoga Kraljevstva, 1925. godine, sudjelovanjem cijelog hrvatskog naroda među kojima su se istakli američki Hrvati, o čemu govori i spomen-ploča na pročelju.

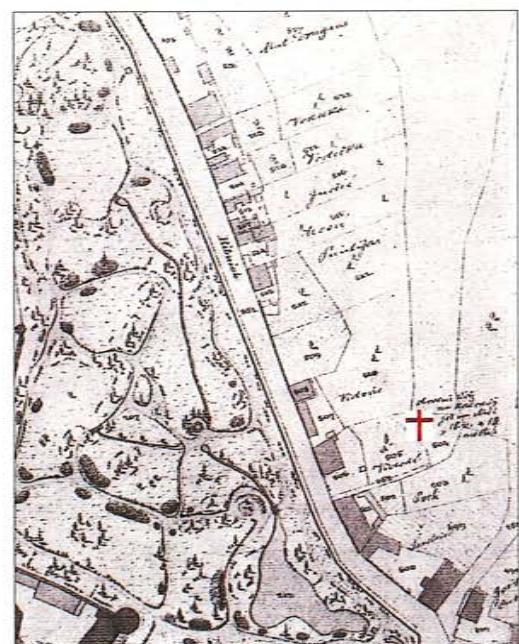
Slika 11 – Poziv na molitvu Križnoga puta na Ksaveru na hrvatskom jeziku kajkavskim narječjem

Kaptolska Kalvarija

Kaptolska Kalvarija na otvorenom uređena je na kaptolskom posjedu određenu za održavanje crkvenih ustanova, altarija Melinšćak, Kamenjak, Vivat i Čeprek. Uz park Ribnjak i ulicu Medveščak te na području današnje Novakove ulice i oko nje koja se vijugasto uzdizala prema

Šalati prostirao se velik predij, crkveni posjed LISTARSKO. Te vijugaste staze na nekadašnjim krčevinama uređenim vinogradima oblikovane su u križni put na otvorenom (slika 13).

Nadbiskupsko dječačko sjemenište na Šalati stari dokumenti i generacije svećenika tu odgajanih smještaju na brežuljak Sv. Roka gdje se nalazila i kapelica sv. Roka. Sunčani brežuljak uz marne radničke ruke pogodovao je uzgoju dragocjena nasada vinograda koje su nadgledali pouzdani čuvari, vinciliri. Usred vinogradskih zasada izgrađene su prostrane kuće, kurije i ljetnikovci. Vinograd sadrži u sebi tajnovitost jer njegovi plodovi donose radost i blagoslov. Isus daje sliku vinograda čijega su baštinika ubili glavarji naroda (Mk 12,6). Smrt Sina, baštinika vinograda, otvara novo razdoblje Božjega nauma. Isus daje prispodobu vinograda koji zapošljava radnike koji snose teret cijelodnevnoga rada, ali i nagrađuje radnike koji u njega stižu tek u posljednjim trenutcima. Sam se Isus usporedio s pravim trsom koji donosi rod dajući svoj život, lijući svoju krv (Iv 15,9.13).

Slika 12 – Kaptolska Kalvarija. Crveni križić označava mjesto Božjeg groba

Laszovski spominje brežuljak Sv. Roka s gospodarstvenim uredom nadbiskupskih dobara i kapelicu sv. Roka s biskupovim ljetnikovcem (*ecclesia S. Roccii supra arcem situata, in nova curia episcopali ad S. Rocham*). Kapelica je građena za vrijeme Sisačke bitke pa se gradila s prekidima.

U kanoničkoj vizitaciji iz 1678. godine opisana je kao zidana s predvorjem. Imala je tri oltara: glavni oltar sv. Roka, koji je bio ukrašen izrezbarenim umjetničkim ornamentima, te pobočne oltare sv. Florijana i sv. Donata, koje je postavio zagrebački biskup Juraj Branjug (1723.-1748.). Svi su oltari bili umjetnički opremljeni i u njima su bile pohranjene relikvije. Kape-

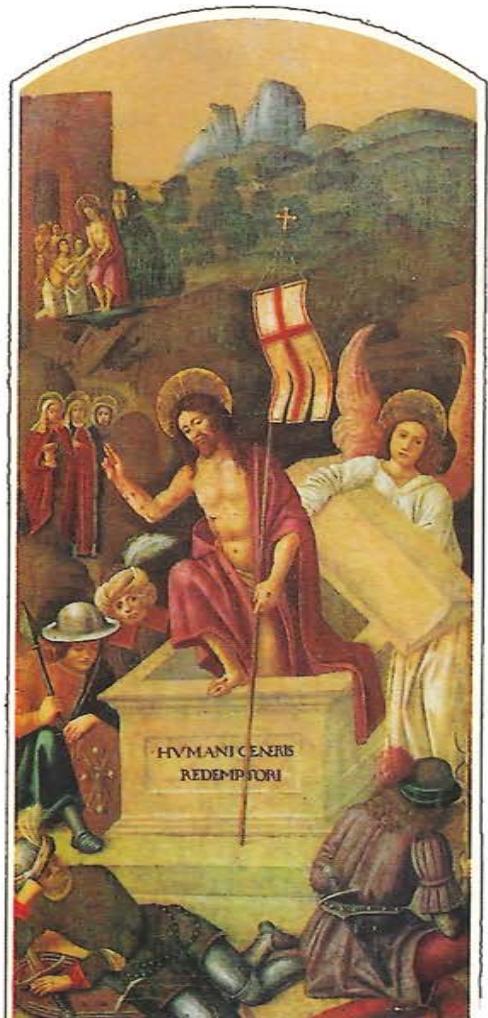
Slika 14 – Vrhovčeva karta Zagreba iz 1822.

lica je imala mali drveni tornjić s malim zvoncem.

Njezinoj južnoj strani bio je zidani nadsvođeni BOŽJI GROB, do kojega se

Slika 13 – Lijevo krilo oltara s Dürerovom slikom Raspeće

Slika 15 – Desno krilo oltara s Dürerovom slikom Raspeće

Slika 16 – Model 12. postaje bistročke Kalvarije

dolazilo oblikovanom vijugastom stazom križnoga puta. Kristov grob bio je pokriven tesanim kamenom i imao je kameni tornjić koji je bio zajedno s krovom kapelice crveno oslikan.

Slika 17 – Križ na glavnome oltaru u katedrali

Svetište kapelice imalo je kameni, taracani pod, a ostali prostor drvene podne daske. Kapelica je imala dvoja vrata, na južnoj i zapadnoj strani, i zidani kor. Na sjevernomu zidu bila je propovjedaonica, rezbarena, pozlaćena i polikromirana.

Sa sjeverne strane nalazila se sakristija s ormarima u kojima je bilo crkveno ruho i posuđe. Zagrebački biskup Emerik Esterhazy (1708.–1722.) podigao je uz kapelicu sv. Roka biskupski ljetnikovac (curia nova episcopali), koji se vidi na Vrhovčevoj karti Zagrebačke biskupije iz 1822. godine.

Slika 18 – Početak pobožnosti Križnoga puta u katedrali 2007. godine

Oko kapelice počeli su se odvijati društvi sadržaji pa je u njezinoj blizini u svibnju 1825. godine uzletio zrakoplov kojim je upravljao Josip Wimberger i spustio se u Lomnici. Brzo nakon toga događaja biskup M. Vrhovac dao je srušiti kapelicu i ljetnikovac, a ostali su samo vinogradi u vlasništvu župe sv. Petra.

Križni put s Kristovim grobom označili su samo s križem na vrhu brežuljka, koji je s naseljavanjem toga dijela Zagreba kasnije bio također maknut.

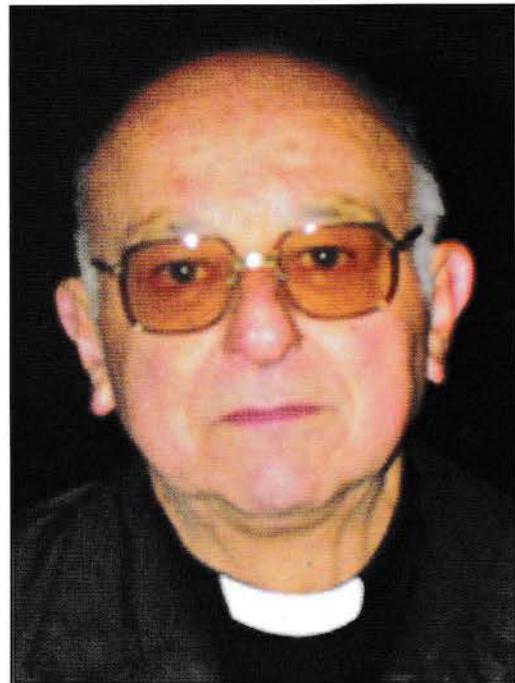
+ ALOJZIJE ČUNČIĆ

U nedjelju 22. srpnja 2007. godine u prebendarskoj kuriji Sv. Fabijana i Sebastijana, u 75. godini života i 49. godini svećeništva, umro je prebendar Zbora prebendara prvostolne crkve zagrebačke preč. Alojzije Čunčić.

Pokojnikovo tijelo ukopano je u petak 27. srpnja 2007. godine u 16.30 sati na Mirogoju u arkadama u grobnici Zbora prebendara prvostolne crkve zagrebačke. Odmah nakon ukopa služena je sprovodna misa u mirogojskoj crkvi Krista Kralja.

Pok. Alojzije Čunčić rođen je 28. svibnja 1933. u župi Sunja u selu Selišće. Pučku školu pohađao je u selu Bistrač, a srednju školu je završio na Šalati u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji 1952. Teologiju je završio u Zagrebu, a za svećenika ga je zaređio zagrebački nadbiskup koadjutor dr. Franjo Šeper 29. lipnja 1959. godine.

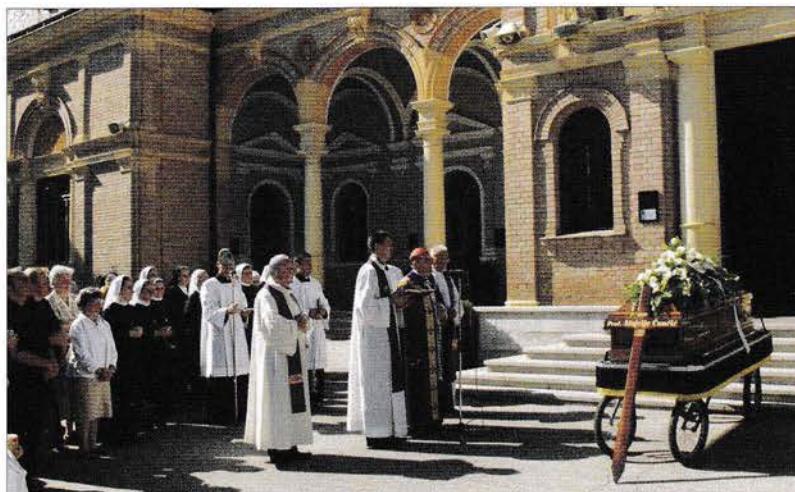
Svećeničku službu započeo je kao kapelan u župi Sv. Terezije u Požegi od 1960. do 1962. Zatim je od 1962. do 1968. bio upravitelj župe u Koprivničkim Brengima. Nakon toga odlazi u Njemačku da bi kod vrhunskih majstora u Münchenu izučio vještina gradnje orgulja. Nakon

petogodišnjega studija postigao je kvalifikaciju »graditelja orgulja« (Orgelbauer). Povjerena mu je briga za održavanje vrijednih orgulja zagrebačke katedrale, kao i briga za sve druge orgulje i glazbala širom velike Zagrebačke nadbiskupije.

U Zagrebu je uvršten 14. siječnja 1975. u Zbor prebendara prvostolne crkve zagrebačke. U zagrebačkoj prvostolnici vršio je službu misnika, ispovjednika i propovjednika. Bio je marljiv, strog i pedantan. Uvijek spremjan zamijeniti svoje kolege u dužnostima u katedrali.

Obredne molitve nad pokojnikom vodio je zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić, a učešće su uzeli svi prebendari, zatim kanonici, svećenici, redovnice te rodbina, znanci i

prijatelji. Svojom pjesmom od pokojnika se oprostio Mješoviti katedralni zbor pod dirigentskom rukom dr. Vladimira Babuša.

U ime župe Koprivnički Bregi govorio je sadašnji župnik Josip Košćak i iznio niz uspomena na njegovo pastoralno djelovanje u župi. Prisjetio se onoga što stoji zapisano u spomenici župe te svečana dočeka mladoga župnika pri dolasku u Koprivničke Brege. Zvona su zazvonila, a narod je radosno klicao. Josip Košćak je uz zahvalu za sve što je pokojnik učinio u župi istaknuo Čunčićev rad s pjevačima, djecom te suradnju s crkvenom odborom. Njegovo je geslo bilo rad, red i disciplina.

Od pokojnika se u ime Zbora prebendara prvostolne crkve zagrebačke oprostio najstariji član Zbora dr. Adalbert Rebić. Govorio je o životu i djelu pokojnika, kao i o načinu vršenja svojih duž-

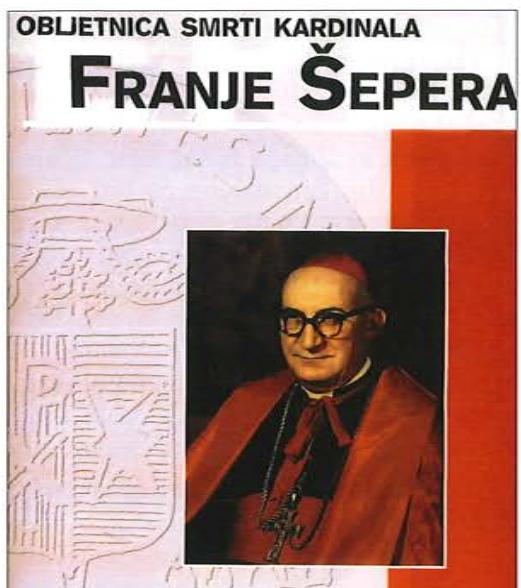
nosti te odnosa prema ljudima. Ujedno je zahvalio »za sve što je dobro učinio u župama u kojima je djelovao kao mladi svećenik, a kao prebendar u katedrali i u prebendarskom zboru«... i dodaо: »Neka mu Bog sve dobro stostruko naplati, a sve što je zlo učinio neka Bog oprosti njemu kao i svima nama.«

Kod misnoga slavlja u mirogojskoj crkvi Krista Kralja homiliju je održao preč. Juraj Jerneić, upravitelj Svećeničkoga doma sv. Josipa u Zagrebu. U njegovoj homiliji zapamćene će biti riječi »o živoj vjeri s kojom ćemo stati pred sudište Božje i pred Bogom dati račun te prihvatići ono što smo zaslužili« i rekao da to »neće biti katastrofa, već cilj i smisao našega zemaljskog putovanja«. I zato ni na sprovodu ne trebamo plakati, nego radije pjevati i klicati sa psalmistom: »Tebe žđa duša moja, Gospodine, Bože moj.«

ZBIVANJA U KATEDRALI U 2007. GODINI

5. siječnja – Prigodom 25. obljetnice smrti kardinala Franje Šepera u katedrali je predvodio misno slavlje pročelnik Kongregacije za nauk vjere kardinal Joseph

William Levada. U misnom slavlju sudjelovali su i kardinal Josip Bozanić, papinski nuncij u RH, nadbiskup Francisco-Javier Lozano te gotovo svi hrvatski nadbiskupi i biskupi.

Svojom nazočnošću kardinal Levada potvrdio je kako i danas kardinal Šeper povezuje Hrvatsku i Svetu Stolicu. Crkva zagrebačka smatra svojom časnom obvezom produbljivati veliku duhovnu baštinu koju je ostavio njezin nadbiskup i kasnije prefekt Kongregacije za nauk vjere, blagopokojni kardinal Franjo Šeper.

Posebno svečan trenutak bio je kad je u zagrebačkoj prvostolnici pročitana poruka pape Benedikta XVI. koju je u Zagreb donio kardinal Levada u svojstvu posebnog Papina izaslanika. U Papinoj poruci stoji da je Osobnost kardinala Franje Šepera ostala kao jasno svjedočanstvo sjajnoga lika sveopće Crkve u 20. stoljeću te da je nosio živu i žarku želju svjedočiti vjeru i ljubav za istinu.

10. veljače – U povodu 47. obljetnice preminuća blaženog Alojzija Stepinca održane su u katedrali pobožnosti s molitvom za moralni preporod obitelji, za naše crkvene i državne poglavare te za mir u svijetu. Misna slavlja trodnevne priprave održali su mons. Vladimir Stanković, mons. Lovro Cindori i dr. Stjepan Kožul.

Na sam dan proslave blagdana euharistijsko slavlje predvodio je kardinal Josip Bozanić, koji je u propovijedi pozvao vjernike da ne šute kad se razara obitelj te ne prihvataju istine koje služe samo zato da se izvuče profit. »Nemojte pognuti glave kad revni propagandisti grme da su katolici nazadni, ne dajte se pokolebiti pred onima koji vjeru u Boga smatraju marginalnim pitanjem za vašu djecu, jer odgoj i obrazovanje ne pripadaju kršćanskoj prošlosti, nego njezinoj biti.«

11. ožujka – O petoj obljetnici smrti zagrebačkog nadbiskupa kardinala Franje Kuharića, u ispunjenoj katedrali održano je euharistijsko slavlje, koje je predvodio kardinal Josip Bozanić. Sudjelovali su vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić, vojni vikar mons. Juraj Jezerinac, zagrebački pomoćni biskupi mons. Josip Mrzljak, mons. Vlado Košić i mons. Valentin Pozaić, brojni svećenici, bogoslovi, sjeđeništarci, časne sestre i vjernici. Kardinal Bozanić je u propovijedi naglasio da se »i danas mogu pročitati napisи onih koji su bili produžena ruka komunističkog režima i kada je bilo potrebno napadati kardinala, koji su samo nakratko prikrili svoje pravo

lice te se ponovno stavili u službu protocrkvenosti, iako će danas možda govoriti i laskavo o blagopojnom kardinalu. Njihov govor nije radi želje za dobrom Crkvi niti iz ljubavi prema Crkvi, nego radi toga kako bi osporavali sadašnjost crkvenog života i djelovanja, jer živu Crkvu žele i danas oslabiti« O kardinalu Franji Kuhariću izrekao je misao da je njegova »usidrenost u Boga nosila kardinalovu nadu« i pozvao »da svatko tko nosi spomen na dragoga pastira Franju Kuharića zapiše svoja sjećanja i susrete i dostavi ih nama kako bismo mogli čuvati baštinu njegove čvrste vjere koju nam je ostavio kao hladovinu evanđeoskog stabla s mnoštvom plodova, obavijenih s četiri njemu draga lista: istina, pravednost, sloboda i ljubav«.

Prigodom pete obljetnice smrti kardi-

nala Kuharića priređena je u prostoru buduće Spomen-zbirke bl. Alojzija Stepinca izložba pod nazivom »Portreti kardinala Kuharića u hrvatskom slikarstvu«! U katedrali je prije mise predstavljena knjiga »Kardinal Kuharić u hrvatskom iseljeništvu«, koju je priredio mons. Vladimir Stanković.

29. ožujka – Održan je u katedrali tradicionalni susret zagrebačkog nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića s katekumenima i pripravnicima za sakramente kršćanske inicijacije. Na susretu se okupilo 183 katekumena i 225 pripravnika za ostale sakramente iz 23 zagrebačke župe. Obred službe Riječi pjesmom je pratio zbor mlađih iz župe Svetoga Križa (Siget). Prisutne je pozdravio vikar grada Zagreba dr. Josip Oslić i zaželio da im isповijest vjere koju će primiti bude trajan putokaz kroz život.

19. travnja – Proslavljen je Papin dan i obilježavanje 2. obljetnice pontifikata svetog oca Benedikta XVI. Euharistijsko slavlje predvodio je apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj, nadbiskup Francisco-Javier Lozano u zajedništvu s nadbiskupom zagrebačkim, kardinalom Josipom Bozanićem kao i svim hrvatskim biskupima te brojnim svećenicima, redovnicima, redovnicama i vjernicima.

29. travnja – Svetu misu zadušnicu za hrvatske mučenike Petra Zrinskog i Frana Krstu Frankopana slavio je rektor, mons.

dr. Juraj Batelja, a uz njega koncelebrirali su preč. Antun Hoblaj, župnik iz Preloga, i p. Tonći Trstenjak. Mons. Batelja je u povijedi istaknuo povijesnu važnost Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana.

Tom su prilikom u katedrali položeni vijenci na grob Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana. Vijence je položilo izaslanstvo Međimurske županije, Zavičajnog kluba »Međimurje« Zagreb, Vojnog zapovjedništva »Petar Zrinski«, Družbe »Braća hrvatskog zmaja«, Grada Vrbovca i Zrinske garde Čakovec.

Knezovi Petar Zrinski i Fran Krsto Frankopan pogubljeni su 30. travnja 1671. u Bečkom Novom Mjestu. Njihovi posmrtni ostaci preneseni su u domovinu 28. travnja 1919., a poprsja, kao i spomen-ploča, postavljeni su u katedrali 30. travnja 1971. godine.

19. svibnja – O 15. obljetnici diplomatskih odnosa između Svetе Stolice i Republike Hrvatske Papinski zbor Sikstinske kapele održao je u katedrali svečani koncert. Koncertu su sa zadovoljstvom prisustvovali članovi diplomatskog zbora i brojni vjernici.

24. svibnja – Prigodom Nacionalnog dana darivanja i presađivanja organa u katedrali je služena sv. misa za sve darivatele. Uime kardinala Josipa Bozanića misno slavlje predvodio je rektor katedrale, mons. dr. Juraj Batelja. Pjevalo je zbor »Hrvatska žena – Zagreb«. Na kraju je uime Hrvatske udruge transplatanata, tj. udruge koja okuplja pacijente koji su dobili organe, zahvalila Mirela Pandžić, članica Odbora te udruge, i izrazila želju da misa zahvale bude svake godine vezana uz Nacionalni dan darivanja i presađivanja organa i tkiva.

30. svibnja – U 12 sati u prvostolnici je slavljenja misa zadušnica za sve poginule branitelje Domovinskog rata. Na misi koju je predvodio mons. dr. Juraj Batelja okupio se velik broj branitelja, predstavnika udruga iz Domovinskog rata, udovica i članova obitelji poginulih hrvatskih branitelja.

31. svibnja – Proslavljena je svetkovina Majke Božje od Kamenitih vrata, zaštitnice grada Zagreba. Brojni vjernici grada Zagreba ispunili su katedralu i trg ispred katedrale. Na glavnom oltaru izložena je slika Majke Božje od Kamenitih vrata i djevojke su je ponijele da bi je mladi nosili u svečanoj procesiji od katedrale do Kamenitih vrata. Svečano misno slavlje predvodio je predsjednik Austrijske biskupske konferencije, bečki nadbiskup kardinal Christoph Schönborn zajedno s kardinalom Josipom Bozanićem, s apostolskim nuncijem u RH Franciscom-Javierom Lozanom, zajedno s tridesetak austrijskih i hrvatskih biskupa, s oko 150 svećenika. Misnom slavlju nazočili su i gradonačelnik Milan Bandić s drugim predstavnicima grada. Nakon misnog slavlja krenula je svečana procesija kroz tisuće vjernika, kojih je bilo više nego ikada dosada, Kapitolom, Bakačevom ulicom, Trgom bana Jelačića i Radićevom do Kamenitih vrata,

gdje je kardinal Schönborn molio molitvu pape Ivana Pavla II. iz 1994. godine, koju je Papa molio pred slikom Majke Božje od Kamenitih vrata.

12. lipnja – Članovi Pokrajinske biskupske konferencije Toskane u Italiji, predvođeni nadbiskupom Firence kardinalom Ennijem Antonellijem u sklopu svoga višednevnog posjeta Crkvi u Hrvat-

skoj posjetili su katedralu. Oni su zajedno s kardinalom Josipom Bozanićem slavili misno slavlje u katedrali. U prigodnoj propovijedi kardinal Antonelli je rekao da su došli moliti na grobu mučenika Alojzija Stepinca za sebe i za svoje mjesne Crkve. Ugledni gosti, a uz kardinala Anotonellija bilo je još 17 biskupa i šest svećenika, razgledali su riznicu katedrale, kaptolske kurije, uspeli se na Gornji grad, kroz Kamenita vrata došli do crkve svete Katarine, crkve sv. Ćirila i Metoda i crkve sv. Marka. Osim u Zagrebu bili su u Rijeci na Trsatu te u Mariji Bistrici.

14. lipnja – Biskup mons. Vlado Košić slavio je u katedrali zahvalno misno

slavlje na svršetku studentske školske godine. U misnom slavlju sudjelovali su profesori Katoličkoga bogoslovnog fakulteta, bogoslovski poglavari i drugi svećenici, kao i velik broj studenata i mladih s raznih fakulteta.

23. lipnja – Svećeničko ređenje u katedrali. Kardinal Josip Bozanić uz sudjelovanje pomoćnih biskupa te oko 160 svećenika i brojnih prijatelja ređenika zaredio je 11 novih svećenika. Trojica su pripadnici Zagrebačke nadbiskupije, a ostali pripadaju pojedinim redovničkim zajednicama. Zaređeni su Dubravko Škrlin Hren (Gornja Stubica), Željko Faltak (Kraljnik), Ivica Budinčak (Sveta Jana), fra Igor Barišić (Slavonski Brod), fra Željko Baković (Lipovljani), fra Ivan Cvetković (Lukavac), fra Ljubomir Majur, br. Stjepan Vidak (Ferdinandovac), br. Zlatko Žuvela (Vela Luka), fr. Nikola Leopold Noso (Zagreb) i Danijel Koraca. Kardinal je, pozdravljajući prisutne, posebno

pozdravio ređenike i njihove roditelje te bližu i daljnju rodbinu, koji su molitvom i žrtvom pratili ređenike na njihovu putu prema svećeništvu. Kardinal je sve pozvao na molitvu za ustrajnost u službi i promicanju Božje riječi na slavu Božju. Nakon molitve posvete i nakon polaganja ruku od kardinala i biskupa te svih prisutnih svećenika mladi svećenici su prvi put služili sveto misno slavlje, ovoga puta zajedno s biskupom koji ih je zaredio te prisutnim biskupima i svećenicima da bi kasnije nastavili ta slavlja s Božjim narodom u svome svećeničkom poslanju. Na kraju

slavlja mladomisnici su svima podijelili zajednički prvi mladomisnički blagoslov. Poželimo im da i sami budu Božji blagoslov Božjem narodu iz koga su pozvani i kome su poslani.

22. srpnja – Od 18. do 22. srpnja održana je u Zagrebu ovogodišnja Međunarodna smotra folklora. Bila je to 41. smotra po redu. Na njoj su nastupila odabранa folklorna društva iz Hrvatske te plesni i folklorni sastavi iz inozemstva. Bila su to

društva iz Austrije, Gane, Grčke, Gruzije, Indije, Italije, Kameruna, Malavije, Norveške, Slovačke i Španjolske. Uz nastupe održan je niz tradicionalnih popratnih priredaba. Održani su raznovrsni koncerti pučke i crkvene glazbe, etno-glazbe, a organizirane su i prikladne izložbe.

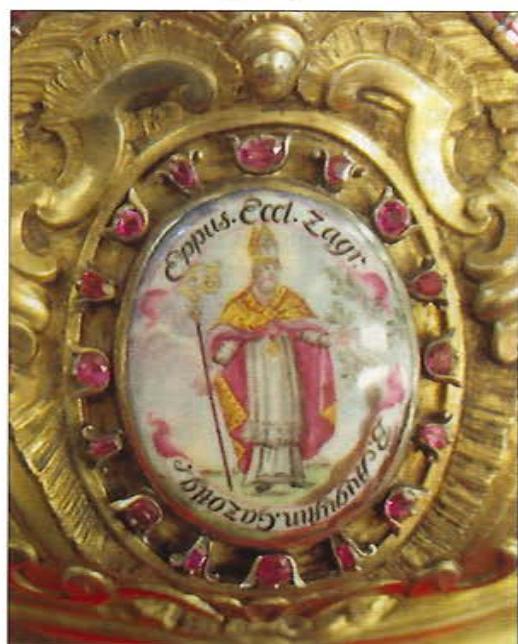
U nedjelju u 10 sati na programu je bila zajednička misa u zagrebačkoj katedrali. Misu je predvodio rektor katedrale, mons dr. Juraj Batelja uz asistenciju bogoslova. Zanimljivo je spomenuti da je jedan od tih bogoslova iz Afrike, iz države Benin, ujedno bio i djelitelj svete pričesti. U misnom slavlju sudjelovali su članovi pojedinih folklornih skupina kao čitači, predmoličitelji molitve vjernika, donosioci prikaznih darova a posebno kao pjevači.

Prikazne darove nosili su predstavnici društva iz Bosne i Hercegovine i Hrvatske obućeni u svoja karakteristična odijela, a pjevanje je izvodilo nekoliko društava iz Hrvatske te društvo gradićanskih Hrv-

ta. Mons. Batelja je u propovijedi, vezano uz misna čitanja, naglasio da je gostoljubivost drevna kršćanska vrlina i rekao: »Vi, sudionici smotre folklora, plesom i pjesmom pronosite vrijednosti tradicije svojih pradjedova. Stvarate ozračje veselja i mira među ljudima i tako postajete čimbenici zbližavanja među narodima«. Zaželio je da ih zagrebačka prvostolnica zagrli u ime Crkve zagrebačke i pruži osjećaj sigurnosti radi Božje prisutnosti.

Mnogi su između njih bili prvi put u katedrali te su pokazali posebno zanimanje.

4. kolovoza – U zagrebačkoj prvostolnici proslavljen je blagdan bl. Augustina Kažotića, biskupa u Zagrebu i Luceri (Italija). Uoči blagdana obavljena je trodnevница na kojoj su predvoditelji bili dr. Stjepan Kožul, kanonik kantor, mons. Lovro Cindori, kanonik, i dr. Marijan Biškup, OP. Na sam blagdan misno slavlje predvodio je mons. Lovro Cindori i u propovijedi obradio temu »Bl. Augustin - zagovornik siromašnih i obespravljenih«.

Za vrijeme trodnevnice i na sam dan prije misnog slavlja, koje je bilo u 18 sati, bila je pobožnost nadahnuta mislima bl. Augustina Kažotića.

7. kolovoza – Oko 12.30 sati planuo je požar u potkroviju kurije Kaptol 28 koja je u neposrednoj blizini katedrale. Kurija pri-

pada Prvostolnom kaptolu zagrebačkom, a koristila je jedno vrijeme za čuvanje zbirke dijecezanskog muzeja, zatim kao svećenički dom za starije i bolesne svećenike, a u posljednje vrijeme su je koristili bogoslovi kao svoje prebivalište, jer je zgrada bogoslovije bila u obnovi. Srećom, nitko od bogoslova i poglavara nije stradao. U neposrednoj blizini zapaljene zgrade je i tribina grada Zagreba, a ni katedrala nije daleko. Ipak, osim materijalne štete drugih žrtava nije bilo. Uzrok požara još nije poznat. Vatrogasci su na vrijeme pristigli i spriječili da se požar ne proširi na susjedne zgrade i tako sačuvali grad Zagreb i Kaptol od još veće štete.

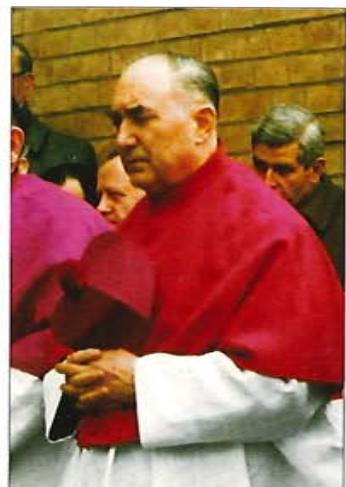
Kolovoz – Počeli radovi na obnovi sjeverne kule ispred katedrale. Kula služi

Odboru Zagrebačke nadbiskupije za obnovu katedrale kao upravna zgrada. U njoj se vrši sva administracija, iz nje se šalje sva pošta izvođačima, darovateljima, iz nje se razasiljavaju i časopisi, kalendari i sve publikacije. U njoj se redovito održavaju sjednice Odbora i svi službeni sastanci kako s ponuđačima, tako i s izvođačima radova na obnovi katedrale. Budući da je Zub vremena nagrizao krovište kule, prišlo se izvođenju obnove krovišta kule. Radove izvodi tvrtka AGATIĆ d.o.o. iz Gračeca.

1. rujna – U povodu nove vjerouaučne i školske godine kardinal Josip Bozanić, u organizaciji Ureda za vjerouauk u školi Zagrebačke nadbiskupije, u katedrali je podijelio vjerouaučiteljima 70 novih trajnih kanonskih mandata za predavanje vjerouauka u školama. Uputio im je Božji bla-goslov i zaželio uspjeh u radu.

15. rujna

– Dijamantu zahvalnu misu u Ljubešići, u župnoj crkvi Gospe Snježne, slavio je zagrebački kanonik Prvostolnog kaptola zagrebačkog, mons. Ivan Vragović.

To znači da je slavio 60. obljetnicu svećeništva. U isto vrijeme sadašnji župnik Ivan Makar i domaći sin Ivan Sakač, župnik u Petrijancu, slavili su 25. godišnjicu svećeništva, a Josip Vragović, župnik u Gornjoj Rijeci, slavio je 20. godišnjicu svećeništva. Slavlju su se pridružili i drugi domaći svećenici. Franjo Mrvić, župnik u Rakovcu, koji je 37 godina svećenik, te Ivan Vragović, župnik u Brezničkom Humu, koji je 23 godine svećenik.

Dijamantni slavljenik, mons. Ivan Vravović, rođen je u Ljubeščici 1922. godine. Za svećenika je zaređen 1947., službovao je kao kapelan u Donjoj Voći, Hrašćini i Petrinji. Kao vojnik JNA u montiranom procesu osuđen je na sedam godina zatvora, koji je izdržavao u zatvorima u Staroj Gradiški, na Golom otoku i na Ugljanu. Zatim je kratko bio kapelan u Bjelovaru, a zatim je bio župnik u Lukaču pa Virju. Godine 1980. imenovan je kanonikom Prvostolnog kaptola zagrebačkog. U Zagrebu je vršio dužnosti u katedrali, bio sudac istražitelj i voditelj ureda Ženidbenog suda. Godine 1989. papa Ivan Pavao II. imenovao ga je monsinjorom. Sada živi u svećeničkom domu Sv. Josipa u Zagrebu.

8. listopada – O desetoj obljetnici ustanovljenja Varaždinske biskupije organizirano je hodočašće biskupije u Zagreb i u Krašić. Hodočasnici su sa svojim biskupom, mons. Josipom Mrzljakom, i svećenicima te brojnim vjernicima ispunili zagrebačku katedralu i svečano slavili euharistijsko slavlje, koje je predvodio kardinal Josip Bozanić. Slavlju su se pridružili i neki zagrebački svećenici. Katedrala je, kao i trg ispred katedrale, odjekivala zanosnom i skladnom vjerničkom pjesmom koju su pjevali hodočasnici zahvaljujući za desetu obljetnicu svoje biskupije.

nastupio je Oktet zagrebačkih bogoslova i učenice Ženske opće gimnazije Sestara milosrdnica. U zagrebačkoj katedrali održano je misno slavlje koje je predvodio mons. dr. Valentin Pozaić. On je u prigodnoj propovijedi istaknuo da je životni put službenice Božje Marice Stanković bio mučenički. Ona je kao ugledan djelatnik bila na udaru komunističkog terora. Ali »hrabro je svjedočila svoju vjernost i odanost Kristu i Crkvi«. Na sudu je izjavila da je njezina »jedina koncepcija Isus Krist. Njegov nauk i njegovo evandelje i ništa više«. Sud ju je osudio na pet godina robije, a kaznu je izdržavala u zatvoru u Požegi od 1947. do 1952.

Marica Stanković je rođena u Zagrebu 1900. godine. Učiteljsku školu i Pedagošku akademiju završila je u Zagrebu. Bila je urednica časopisa »Za vjeru i dom«, bila je predsjednica katoličkog društva »Sveza hrvatskih orlica«, predsjednica Velikoga križarskog sestrinstva. Posvetila se dosljednu kršćanskom odgoju ženske mlađeži. Osnovala je svjetovni institut u Crkvi pod nazivom »Suradnice Krista Kralja«. Odlikovana je velikim crkvenim odličjima. Umrla je 8. listopada 1957. u Zagrebu.

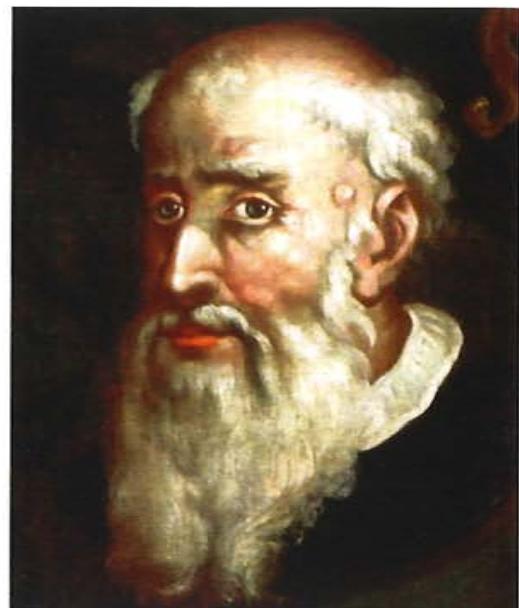

8. listopada – Održano je obilježavanje 50. obljetnice smrti službenice Božje Marice Stanković (1900.-1957.). U dvorani Tribine grada Zagreba održana je prigodna akademija na kojoj su govorili mr. Milan Pušec, mr. Andelko Košćak i dr. s. Rebeka Anić. U glazbenom dijelu

24. listopada – U katedrali je slavljen misno slavlje i zaziv Duha Svetoga za početak akademske godine 2007./08. Misno slavlje je predvodio zagrebački nadbiskup i veliki kancelar Katoličkoga bogoslovnog fakulteta kardinal Josip Bozanić. Uz njega je u koncelebraciji bio mons. Vlado Košić, pomoćni biskup, te veći broj profesora i nastavnika KBF. Sudjelovali su i studenti drugih fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

27. listopada – Darovatelji krvi imali su mimohod ulicama Zagreba od Cvjetnog trga, Bogovićevom ulicom preko, Trga bana Jelačića do katedrale. U organizaciji Crvenog križa 114 zagrebačkih klubova darovatelja krvi proslavili su svoj dan. Proslavi su se pridružili gosti iz Italije i Rijeke. Prisutne su bile i Zagrebačke mažoretkinje i limena glazba. Svi su se pred katedralom složili za svećani ulaz. Mažoretkinje su se postavile u već poznat, i često puta viđen dvored, iza njih su bili nositelji zastava, po strani limena glazba i ostali sudionici. Duž katedrale su se poredali nositelji zastava, a bilo ih je mnogo, i primili posebni blagoslov koji im je podijelio voditelj misnog slavlja mons. dr. Juraj Batelja, rektor katedrale. Mnogi od prisutnih darovatelja dali su krv i više puta, a neki čak i do 80 puta, što su s ponosom isticali.

31. listopada – Obilježena je 320. obljetnica smrti zagrebačkog biskupa Martina Borkovića. Misno slavlje predvodio je pomoćni zagrebački biskup Vlado Košić. Spominjući se njegovih velikih zasluga kako za Crkvu, tako i za hrvatski narod, biskup Košić je upoznao vjernike s tim velikanom. Kao svećenik bio je istaknuti propovjednik, a i poglavatar u pavlinskom samostanu. Zagrebačkim biskupom postao je 1667. godine. Tijekom 20 godina biskupske službe u Zagrebu zalagao se za cjelokupnu obnovu biskupije. Obilazio je župe, obavljao kanonske vizitacije, brinuo se za siromahе, utemeljio orfanotrofij. Održao je četiri sinode. Brinuo se za uzo- ran svećenički život i rad. Zaslužan je za pronalaženje bistričkog kipa Majke Bož-

je. Djelovao je u vrlo teškim povijesnim okolnostima, ali je bio i vrlo uspješan na svim područjima. Njegovom je zaslugom u Habsburškoj monarhiji Hrvatska sačuvala svoju državnost i ustavnost.

6. studenog – Djeca iz vrtića »Marija Petković« iz Zagreba zajedno sa svojim odgojiteljicama posjetila su katedralu i grob bl. Alojzija Stepinca. (foto S. Š.)

10. studenog – U nazočnosti brojnih uzvanika otvoren je stalni muzejski postav o životu blaženog Alojzija Stepinca. Muzej je smješten u kuli Nebojan u sklo-

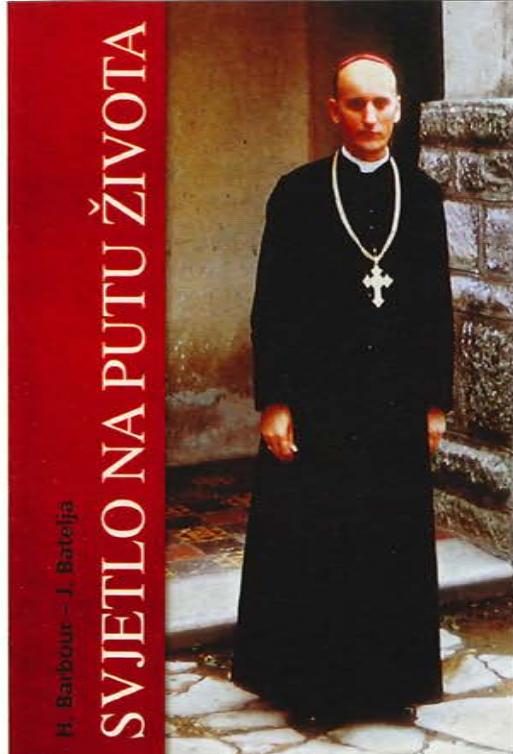
pu Nadbiskupskog dvora na Kaptolu 31 i obuhvaća originalne dokumente, knjige, umjetničke slike, fotografije i predmete iz Stepinčeve ostavštine. Zbirka je smještena u pet dvorana na oko 250 četvornih metara. (foto s. Jelica)

Prije otvorenja muzeja održana je svečanost u dvorani »Vijenac«. Predavanje je održao dr. Ivan Šaško o važnosti i značenju crkvenih muzeja s posebnim osvrtom na stalni postav Muzeja bl. Alojzija Stepinca. Povodom otvaranja muzeja i 10. obljetnice upravljanja Zagrebačkom nadbiskupijom kardinala Bozanića izdana je srebrna medalja »Blaženi pastiri Crkve zagrebačke« s likovima bl. Augustina Kažotića i bl. Alojzija Stepinca. Autor je akad. kipar Starčević.

većim brojem vjernika hodočasnika propovijedao je mons. Vlado Košić. Među vjernicima posebno je uočena velika skupina hodočasnika iz župe Brestje, koji su bili odjeveni u narodne nošnje. Nakon slavlja oni su se zadržali na grobu bl. Alojzija Stepinca i pjesmom izrekli svoje molitve i zahvalnost blaženiku.

1. prosinca – Kardinal Josip Bozanić zaredio je u zagrebačkoj katedrali 16-oricu kandidata za đakone. Devet ih je zaređeno za Zagrebačku nadbiskupiju, a šestorica pripadaju redovničkim zajednicama. U predvečerje đakonskog ređenja molitvom i pjesmom, a u zajedništvu s mladima, molili su za nova duhovna zvanja u Crkvi. Nastupili su mlađi iz Zagreba i okoline. (foto s. Jelica).

Nakon otvorenja muzeja svečano misno slavlje predvodio je kardinal Josip Bozanić u zagrebačkoj prvostolnici. Sudjelovali su vojni vikar, mons. Juraj Jezerinac i varaždinski biskup, mons. Josip Mrzljak te pomoćni biskupi Vlado Košić i Valentin Pozaić. Koncelebrirali su i kanonici, prebendari i brojni svećenici. Pred

Scenski prikaz evanđelja o pozivu prvih apostola izveli su mlađi iz župe sv. Blaža uz pratnju novakinja Družbe sestara Naše Gospe, a pjevali su mlađi iz Zaprešića te župe sv. Petra i Marije, Kraljice Apostola. (foto s. J. B.).

16. prosinca – Izviđači donose »Beblehemsko svjetlo« preko Beča iz Betlehema. Pod pokroviteljstvom predsjednika Hrvatskog sabora g. Vladimira Šeksa i podpredsjednice hrvatske Vlade, gđe Jadranke Kosor, donose u katedralu izviđači u pratnji predstavnika brojnih podružnica izviđača iz Hrvatske, a rektor katedrale, mons. dr. Juraj Batelja, ispred katedrale prima svjetlo i unosi ga u katedralu. Svjetlo će biti u katedrali, a u

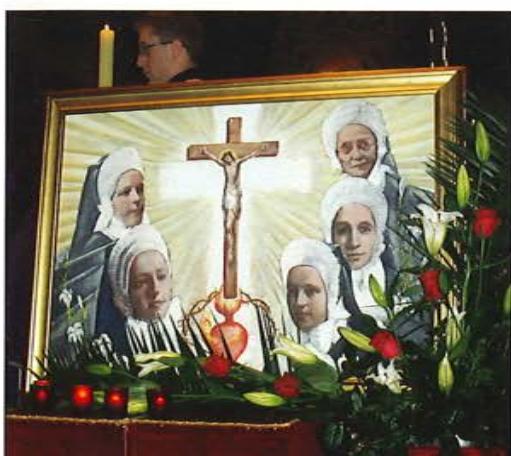
Na ređenju je kardinal Josip Bozanić govorio o Isusovom obećanju i poslanju Duha Svetog, koji je Duh Istine, koja dolazi od Krista i Duh Sveti će apostole uputiti u svu istinu.

Ređenju je prisustvovalo i koncelebriralo oko 130 svećenika. Katedrala je bila ispunjena rođbinom i prijateljima ređenika.

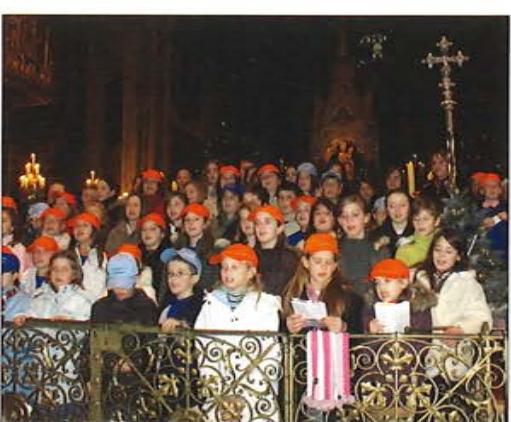
15. prosinca – Misa za drinske mučenice. Koncelebraciju je predvodio i propovijedao mons. Vladimir Stanković. Zajedno s predvoditeljem koncelebriralo

planu je da ga preuzmu i druge biskupije i župe diljem Hrvatske kao i brojni vjernici u svojim domovima (foto S. Š.). U propovijedi je mons. Batelja pozvao sve vjernike, posebno mlade, da grade zdravo društvo koje je tako potrebno hrvatskom narodu.

je više svećenika. U misnom slavlju sudjelovale su sestre Kćeri Božje ljubavi iz Zagreba, Granešine i drugih redovničkih zajednica i samostana. Ovo misno slavlje je bilo u prigodi 66. obljetnice mučeništva junačkih sestara koje su u Goraždu 15. 12. 1941. godine radije izabrale smrt nego izdaju i gaženje svoga redovničkog predanja Gospodinu. (foto s. J. B.)

25. prosinca – Djeca nove župe Bl. Alojzija Stepinca Bestovje, Novaki, Rakitje pohodila su grob zaštitnika svoje župe i katedralu i izvela božićni program pred

oltarom. Predvodio ih je župnik, vlč. Božidar Cindori i đakon Mihill Gojani. Djecu su dopratili roditelji i prijatelji. Nastupio je dječji zbor »Stepinčevi mališani«, a voditelji zbara su bili Marko Jašek i Ema Štefančić. Djeca su scenskim prikazom događaja Božića uz božićne pjesme i recitacije izrazili svoju radost zbog velikog blagdana. Voditeljica recitala je bila Ljiljana Davidović. Djecu je prihvatio i u prigodnoj homiliji pozdravio mons. dr. Juraj Batelja, rektor katedrale, koji je

na kraju blagoslovio svu djecu i prisutne.
(foto s. J. B.)

26. prosinca – U Košarkaškom centru »Dražen Petrović« održan je tradicionalni 19. božićni koncert pod naslovom »Božić u Ciboni«. Koncertu je prisustvovalo oko 6.000 ljudi, a kao izvođači nastupili su brojni poznati izvođači. Sav prihod od koncerta namijenjen je za obnovu katedrale. Gradonačelnik Milan Bandić u ime grada Zagreba za obnovu katedrale obećao je pomoć od tri milijuna kuna.

Devetnaesti božićni koncert zajednički su organizirali Zagrebačka nadbiskupija, Hrvatska radio-televizija, Glas Koncila, Gradska poglavarnstvo Grada Zagreba i Košarkaški klub Cibona.

*Povodom 20. obljetnice, koja će se proslaviti ove godine, zahvaljujemo svim izvođačima
koji su tijekom godina sudjelovali na koncertima*

IZ TISKA O KATEDRALI U 2007. GODINI

Dnevni tisak donio je niz izvješća o katedrali i o događanjima u njoj. Budući da nije moguće sve što o katedrali piše donijeti u našem časopisu, donosimo neke napise s njihovim naslovom i kratkim sadržajem, prema abecednom redu lista ili časopisa.

Novolice Crkve **Glas Koncila**

Katolički tjednik

■ Priopćenje Nadbiskupskoga duhovnog stola

O restoranu na katedrali nije ni raspravljan

Španjolci u rujnu objavljaju knjigu o kulturnom blagu

Zagrebačka katedrala među 100 najljepših zgrada svijeta

Došli su moliti na grob mučenika Stepinca

metropol

Zagreb traži svoj simbol

11. ožujka – Nakon što je u više novina i časopisa na različite načine raščlanjivana vijest o eventualnu restoranu u prostorima zvonika katedrale Nadbiskupski duhovni stol daje priopćenje da restorana neće biti.

31. ožujka – Objavljena vijest da će u rujnu zagrebačka katedrala biti uvrštena među 100 najljepših spomenika na svijetu. Nakladnik knjige kaže da je to neka vrsta vodiča i poziv turistima da je svakako trebaju vidjeti.

24. lipnja – Izvještava o pohodu Crkvi u Hrvatskoj članova Podkrajinske biskupske konferencije Toskane u Italiji. Oni su 12. lipnja slavili euharistijsko slavlje u katedrali i molili na grobu mučenika bl. Alojzija Stepinca.

Br. 1 (34) – Glasilo katoličke udruge »Kap dobrote« na omotu donosi detalj obnovljenoga portala zagrebačke prvostolnice. Na slici je vrh portala i prekrasna rozeta s vijencem. Na vrhu portala se vidi i grb nadbiskupa J. Posilovića.

12. travnja – Donosi razmišljanje o simbolu grada Zagreba. Kao što je Eiffelov toranj za Pariz, Coloseum za Rim, tako bi trebalo pronaći znak za Zagreb. U razmišljanju je na prvo mjesto stavljena katedrala, zatim licitarsko srce, šestinski kišobran, crtani lik Baltazara, Trg bana Jelačića, crkva sv. Marka itd.

Novi sjaj stare ljepotice
Obnovljeno sjemenište, najstarija odgojno-obrazovna ustanova u Hrvatskoj

Andeli vječna inspiracija

18. listopada – U izvješću o obnovljenom Bogoslovnom sjemeništu piše 1. listopada 2007. godine da je upriličeno otvaranje Nadbiskupskoga bogoslovnog sjemeništa i da je prije blagoslova kardinal nadbiskup Bozanić u katedrali predvodio misno slavlje u nazočnosti mnoštva svećenika. To je bilo podsjećanje na povijesne dane i naglašen trenutak sadašnjega i budućega školovanja mladića za svećenički poziv.

20. prosinca – Donosi reportažu o anđelima kao vječnoj inspiraciji umjetnika, koji su se »ušuljali« u glazbu, pjesništvo, slikarstvo, kiparstvo. Kao ilustraciju donosi niz slika, fotografija, razglednica s likom anđela. Za nas je zanimljivo da je pisac uključio i oslikani prozor zagrebačke pravostolnice Uznesenja Marijina u nebo. U tome trenutku slavlja s jedne i druge strane okružena je anđelima.

Milosti puna
God. XII. • 2006 • 39
Cijena 15 kna

SVEČANO ZAVRŠENA OBNOVA PORTALA ZAGREBAČKE KATEDRALE
Nužna je suradnja institucija i pojedinaca koji će njegovati ljepotu

U božićnome broju XII 2006/39 Glasilo svetišta Majke Božje Bistričke u rubrici »Kulturna baština« opširno izvješćuje svoje čitatelje o blagoslovu portala zagrebačke katedrale. Uz opis obreda blagoslova i popis sudionika donosi nekoliko najnovijih fotografija portala i obreda.

SLOBODNA DALMACIJA

Kampanilizam ŠPANJOLSKI IZDAVAČ OCIJENIO JE DA ZAGREBAČKA PRVOSTOLNICA ZAVRJEĐUJE UVRŠTENJE MEĐU 100 NAJLJEПIХ SPOMENIKA SVIJETA

Katedrale: moja je najljepša

Uskrsni broj SLOBODNE DALMACIJE donosi razmišljanje o ljepoti katedrale te po mišljenju nekih stručnjaka smatra da bi po vrijednosti i ljepoti ispred zagrebačke katedrale trebale biti splitska, šibenska i trogirska. One su u umjetničkom, povijesnom i arhitektonskom smislu nadmoćnije. U članku se donosi osvrt na staru katedralu koju je nakon potresa Hermann Bollé »uklonio« i novu sagradio, što neki povjesničari smatraju štetnim. Spominje se i đakovačka katedrala, koju je gradio biskup Josip Juraj Strossmayer.

Zagreb: boce i muzika

U istome broju na internetskoj stranici novine donose i osvrt na obnovu katedrale, koja se obnavlja već 17 godina. Sredstva se prikupljaju od vjernika i ljudi dobre volje, a uključen je i Grad Zagreb te Ministarstvo kulture. »Raritet u svjetskim razmjerima jest da se novac za obnovu zagrebačke prвostolnice prikuplja i – kroz akciju prodaje plastičnih boca.«

Roditeljima zabrana odgoja svoje djece

**Za katedralu skupljeno
oko 230 tisuća kuna**

**Duh Sveti iz
plastičnih boca**

KATEDRALA Kardinal Josip Bozanić služio misu na
Kuharića sada brane

12. veljače – U propovijedi na Stepinčevu u katedrali kard. Josip Bozanić pozvao je sve vjernike da ne šute kada se razara obitelj te da ne prihvaćaju istine koje služe samo zato da se izvuče profit, kaže »Večernji list« i nastavlja: »Nemojte pognuti glave kada revni propagandisti grme da su katolici nazadni, ne dajte se pokolebiti pred onima koji vjeru u Boga smatraju marginalnim pitanjem za vašu djecu.«

12. veljače – »Večernji list« donosi podatke da su u posljednja tri mjeseca građani skupili oko 230 tisuća kuna donirajući PET ambalažu, staklene i plastične boce. Sakupljeno je 116.700 kilograma staroga papira, 206.698 komada PET ambalaže, 4.514 limenki i 69.150 komada stakla. Akcija »Obnovimo lijepu našu Stepinčevu katedralu« počela je 2. studenoga 2006.

10. ožujka – Ugledni novinar Milan Ivkošić u kolumni »Tjedna inventura« smatra da prikupljanje otpadne ambalaže nije prikladno za sakupljanje sredstava za obnovu katedrale.

12. ožujka – »Večernji list« donosi komentar propovijedi kardinala Josipa Bozanića, koju je izrekao na petu obljetnicu smrti kardinala Kuharića. »Kardinal Franjo Kuharić za života je bio voljen, ali ne zaboravimo da je bio oštro napadan«, između ostalog izrečeno je u propovijedi.

Thompson snimao pred zagrebačkom katedralom

NOVA AKCIJA
Veliki derbi za zagrebačku katedralu

ANSAMBL LADO
Božić opet bez katedrale

BETLEHEMSKO SVJETLO U KATEDRALI

Ni kuglice do Badnjaka!

13. ožujka – Donosi Thompsonovu fotografiju ispred zagrebačke katedrale i piše da je poznati pjevač na tome mjestu snimio završne kadrove promotivnoga spota i tako upotpunio svoju potporu humanitarnoj akciji »Gdje si, prijatelju«.

13. ožujka – Objavljuje lijepu vijest iz Dinama, čije je izaslanstvo pomoćnemu biskupu mons. Josipu Mrzljaku predložilo da se prihod od ulaznica s jednoga od derbijata Dinama i Hajduka daruje za obnovu zagrebačke katedrale. Tu je inicijativu pozdravio i gradonačelnik Milan Bandić.

26. studenoga – U rubrici »Kultura« »Večernji list« donosi vijest da ni ove godine ansambl Lado neće održati božićni koncert u zagrebačkoj katedrali nego u franjevačkoj crkvi. Uprava katedrale ponovno ne dopušta božićne koncerete uoči Božića, nego predlaže njihovo održavanje nakon 25. prosinca. Razlozi su vjerski.

17. prosinca – »Večernji list« izvješćuje o donošenju betlehemskoga svjetla u katedralu. Svjetlo, simbol mira, ljubavi i dobrote, donijeli su mali izviđači. Betlehemsko svjetlo je preuzeo mons. dr. Juraj Batelja, koji je predvodio misno slavlje.

22. prosinca – U »Obzoru«, u rubrici TRENDovi, Aurelija Kupanovac donosi reportažu o božićnim ukrasima. U svomu razmišljanju o jaslicama kao božićnom ukrasu potražila je katedralu i saslušala razmišljanja o jaslicama časne sestre Line Plukavec, rizničarke riznice zagrebačke katedrale. »Nakit treba biti svijetlo i sjajan, a borovi i pšenica u dom unose prirodu koja pod mladim suncem raste u našemu domu. Tako novo sunce koje izlazi pojačava toplinu našega doma.«

DAROVATELJI ZA OBNOVU KATEDRALE U 2007. GODINI

K d.o.o., Zagreb	DILJEXPORT d.o.o., Zagreb
AGROOPSKRBA MATEJ d.o.o., Zagreb	Kata i Miren Đimšita, Zagreb
AKING d.o.o., Zagreb	DINATRONIC d.o.o., Vrbovec
ALDINI d.o.o., Zagreb	DJELATNICI HRVATSKE POŠTE, Zagreb
ALEF d.o.o., Zagreb	Katarina Laura Dominković, Zagreb
Darinka Andrašek, Zagreb	Ivančica Domitrović, Zagreb
Krešimir Anić, Zagreb	DRAEGER MEDICAL CROATIA d.o.o., Zagreb
Svetinka Antolić, Zagreb	Gizela Đureković, Zagreb
ARKO-PROMET d.o.o., Zagreb	Branko Dvorščak, SERVIS VIDEO, Zagreb
Miroslava Augustinović, Zagreb	DRUGA EKONOMSKA ŠKOLA, Zagreb
Branka Babić, Zagreb	EMBA d.o.o., Zagreb
Ana Babuš, Velika Gorica	Mirela Eškinja, Zagreb
Dr. Vladimir Babuš, Zagreb	EUROM d.o.o., Zagreb
Andela-Marija Bačan, Varaždin	Ines Deranja, FARMAKON, Zagreb
Dragan Badanjak, Zagreb	Ivka Fijačko, Zagreb
Katica Bajić, Bjelovar	Zdravko Filipi, Zagreb
Ivan Balog, MBC, Donja Dubrava	FILKO d.o.o., Zagreb
Katija i Petar Baničević, Zagreb	Obitelj Franjić, Zagreb
Marko Barać, Zagreb	Mladen Glovacky, G.B.M. d.o.o., Zagreb
Marijan Barić, Šempas, Slovenija	Petar Jagunić, G.P.M. trgovina, Zagreb
Ljubica Bartolić, SITOTISAK, Zagreb	Zlata i Duje Gilić-Šabić, Makarska
Jean-Marie Barun-Turica, Beaufays, Belgija	IV. GIMNAZIJA, Zagreb
Magdalena Basara, Zagreb	XV. GIMNAZIJA, Zagreb
Marko i Marica Benak, Zagreb	XVI. GIMNAZIJA, Zagreb
Mr. Biserka Bingula - LJEKARNA, Jastrebarsko	GMG d.o.o., Zagreb
Ljubica Blašković, Zagreb	Petar i Maša Gojević, Dirnstein, Njemačka
Goran Ante Blažeković, Zagreb	Josip Gorički. Prerada plast. masa, Zagreb
Josip Bobaš, Zagreb	Ivka Graberski
Antun Bočkaj, SERVIS KUĆ. APARATA, Zagreb	GRAD ZAGREB, Zagreb
BOHREN d.o.o., Zagreb	GRAFOKOR d.o.o., Zagreb
Iva Brajković, Zagreb	Jakov Grgić, Siegen, Njemačka
Josip Brodar, odvjetnik, Zagreb	GRUPA VERN d.o.o., Zagreb
Bruno Eugen Brlek, Zagreb	Marija Hećimović. HEMAKON d.o.o., Zagreb
Marija Brlek, Zagreb	Nevenka Henč, Zagreb
Blažica Brodkovski, Njemačka	HENDAL d.o.o., Zagreb
Kaja Čabraja, Zagreb	Vladimir Hervoj, Zagreb
Mato Čatić, Zagreb	Ivka Hlavaček, Zagreb
BERLITZ JEZIČNI CENTAR, Zagreb	HOBLIĆ, Stolarska radionica, Zagreb
CHEMCOLOR-KLIMA d.o.o., Zagreb	HODAK d.o.o., Zagreb
Smiljan Ćibarić, Zagreb	Katarina Horvatić, Zagreb
CO-TRADE d.o.o., Zagreb	Mario Horvatić, Zagreb
COPAN ZAGREB d.o.o., Zagreb	HRVATSKA ČISTA STRANKA PRAVA, Zagreb
Šimun Crljen, Zagreb	HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA d.d., Zagreb
Ivica Ćutuk, odvjetnik, Zagreb	Marica Hublin i Slavica Tanodi, Hrašćina
Danica Cvrtila, Oroslavje	INS - REVIZOR d.o.o., Zagreb
Miroslav Senić, D.M.V.A.SENIĆ, Zagreb	Petar Ilinić, Zagreb
DEKORATIVA-ZAGREB d.o.o., Zagreb	Štefica Ilinić, Zagreb
Ilija Dilber, Zagreb	IN-ART d.o.o., Zagreb
Stjepan Dilber, Zagreb	INGRA d.d., Zagreb

Eduard Ipša, Zagreb
 IR – LUKS d.o.o., Zagreb
 Ivan Ivanković, Zagreb
 ODVJETNIČKI URED IVKOVIĆ, Zagreb
 Mrs. Tereza Ivsich, Delta BC, Kanada
 Josip Jadanec, Zagreb
 IVANA, TRGOVAČKI OBRT JANDRIĆ, Zagreb
 Smiljana Jančijević, Zagreb
 Paula Jandrijević, Brezovica
 JORDANIĆ d.o.o., Zagreb
 Mato Josipović, Zagreb
 Viktorija Jukić, Zagreb
 Slavko Juriša, Zagreb
 Krešo Kadlec, Zagreb
 Ivica Karakašić, Bodovaljci
 KARTING CENTAR ZAGREB d.o.o., Zagreb
 KASA-ELEKTRONIK d.o.o., Zagreb
 Dr. Ijko Katušić, Zagreb
 Branka Keleš, Zagreb
 KEMP d.o.o., Zagreb
 KIRKOMERC d.o.o., Zagreb
 RUKAVIČ. I TRGOV. OBRT KLADIĆ. Zagreb
 KLIMA – ŽALAC d.o.o., Zagreb
 KREŠO SERVIS, KLIMA SERVIS, Zagreb
 Ivanka Kobasić, Zagreb
 Ankica Kolar, Konstanz, Njemačka
 KOLAR-LOVRENČIĆ PROMET d.o.o., Zagreb
 Obitelj Kolenda, Hall in Tirol, Austrija
 Ivan Konjevod, Križevci
 KONZUM d.d., Zagreb
 Ana Kopač, Zagreb
 Ignac Kos, Sveti Ivan Zelina
 Ivan Kos, Novska
 Dr. mr. sc. Silvija, Kovač, Zagreb
 Nikola i Nevenka Kovačević, Zageb
 Prof. Lidija-Marta Kozlovac, Zagreb
 Ankica Krajačević, Sisak
 KRAUS d.o.o., Zagreb
 Stjepan Krivić, Bjelovar
 Igor i Mirjana Kravica, roletar, Zagreb
 Zdravko i Barbara Kuharić, Ontario, Kanada
 KUHNE & NAGEL d.o.o., Zagreb
 Tomo Kurtović, Velika Gorica
 Jadranka Kvastička, Zagreb
 LAGER BAŠIĆ d.o.o., Zagreb
 LAUDATO d.o.o., Zagreb
 Alojzije i Dubravka Lazić, Sesvete
 Leo Ratković, LEO, trgov. obrt, Zagreb
 Mila Luburić, Vukovar
 Marija Lulić, Zagreb
 M.V.M. – CVRČAK d.o.o., Zagreb
 MABA – COM d.o.o., Zagreb
 Marica Maček, Karlovac

Dipl. ing. Milan Majetić, Sesvete
 Marko Marić, Zagreb
 Tomislav Marinac, Zagreb-Susedgrad
 Robert Marković – OMR, Zagreb
 Valentina Markušić, Zagreb
 MAŠINOPRIJEKT d.o.o., Zagreb
 Mr. Ivo Matković, Zagreb
 MATREX d.o.o., Zagreb
 MATRICA – PRO d.o.o., Zagreb
 Marija Matulić, Zagreb
 Danica Medek, DOM ZDRAVLJA, Zagreb
 Marija Medenjak-Csataj, Zagreb
 Milena Medić, Zagreb
 MEDICOM d.o.o., Zagreb
 Jana Meinhard, Zagreb
 MIDAR d.o.o., Zagreb
 Ljubica Mihelin, Zagreb
 Nikola Mihić, Zagreb
 Ana Mijatović, Zagreb
 MINISTARSTVO KULTURE RH, Zagreb
 Mladen i Suzana Mitak, Zagreb
 MOTO – RIS d.o.o., Zagreb
 Nadica Mučnjak, Zagreb
 Marijan Mudri, Zagreb
 Ing. Anica Mudri, Zagreb
 Branko Muha, Zagreb
 Dragica Nimmervoll, Zagreb
 NIVOGRADNJA d.o.o., Zagreb
 Nada Novačko, Zagreb
 Anka Novak-Berger, Zagreb
 Ilija Nujić, Slavonski Brod
 ORBICO d.o.o., Zagreb
 Leidi Orebić, Zagreb
 OŠ ANTUNA MIHANOVIĆA, Zagreb
 OŠ BRAĆE RADIĆ, Zagreb
 OŠ FRANA GALOVIĆA, Zagreb
 OŠ GUSTAVA KRKLECA, Zagreb
 OŠ IVAN GORAN KOVAČIĆ, Zagreb
 OŠ IVAN CANKAR, Zagreb
 OŠ JORDANOVAC, Zagreb
 OŠ KSAVERA Š. ĐALSKOG, Zagreb
 OŠ MARIJA JURIĆ ZAGORKA, Zagreb
 OSN. ŠK. MARKUŠEVEC, Zagreb
 OŠ NAD LIPOM, Zagreb
 OŠ PREČKO, Zagreb
 OŠ STENJEVEC, Zagreb
 OŠ SVETI ĐURĐ, Sveti Đurđ
 OŠ TIN UJEVIĆ, Zagreb
 OŠ TITUŠA BREZOVAČKOG, Zagreb
 OŠ VEĆESLAVA HOLJEVCA, Zagreb
 OSN. ŠK. VJENCESLAVA NOVAK, Zagreb
 OŠ ŽITNJAK, Zagreb
 Borislav i Anica Osredički, Zagreb

Franjo i Anica Pačić, Stuttgart, Njemačka
 Marija Palešćak, Zagreb
 Josip Palić, Zagreb
 Paško Palić, Zagreb
 Obitelj Papa
 Tomislav Volarić, Zagreb
 Dipl. inž. Vlatko Pavić, Zagreb
 Katica Pavičić, Zagreb
 PČELICA MAJA B.W.D. d.o.o., Zagreb
 Marijan i Štefanija Pečnik, Zagreb
 Mirko i Katica Pečnjak
 Josip Pendelić, Kloštar Ivanić
 Stjepan Penić, Essen, Njemačka
 Jasna Perman-Hrgić, LJEKARNA, Oriovac
 Ivan Perzan, Zagreb
 PET-PROM d.o.o., Zagreb
 Ljubo Petrić, odvjetnik, Zagreb
 Olga Piasevoli, Zagreb
 Željko-Stjepan Pištelek, Zagreb
 Danica Poljičak, Zagreb
 Irena Poljuha, Zagreb
 Josip Prežec, Zagreb
 PROGRES-REVIZIJA d.o.o., Zagreb
 Dario Empi Protulipac, Zagreb
 Kata Radačić, OPTIKA VISUS, Zagreb
 Ines Radaljac, Zagreb
 RADIN-REPRO I ROTO d.o.o. Zagreb
 RAIFFESEN STAMB. ŠTEDIONICA d.d., Zagreb
 RIGETA d.o.o., Zagreb
 Ivica Rižmarić, RIŽ MA SERVIS, Zagreb
 RUDAN d.o.o., Zagreb
 RUŠKA-PROMET d.o.o., Zagreb
 S.K.I.T. d.o.o., Zagreb
 Zlata Šaban, Oborovo
 Dragica Skender, Zagreb
 Č. S. SLUŽBENICE MILOSRĐA, Zagreb
 Janko Sovec, Bedekovčina
 Darko Španić, trgovački obrt, Zagreb
 Mladen Štefančić, stolarski obrt, Zagreb
 Dalibor Stojić, Zagreb
 Ivka Štrek, Štrek-trgov. obrt, Zagreb
 STRELJAČKO DRUŠTVO TRNJE, Zagreb
 STUDIO E d.o.o., Zagreb
 Katica Štulac, ORHIDEJA, Ozalj
 Paula Sukreški, Zagreb
 Velimir Sunić, Zagreb
 Dr. Maja Svetinra, Zagreb
 Iva Svetina, Zagreb
 Lana Svetina, Zagreb
 Stjepko Svetina, Zagreb
 T.I.T. UVOZ-IZVOZ ZASTUPSTVA, Zagreb
 Slavica i Jakov Tabak, München, Njemačka

Marijan Taučer, Zagreb
 TEHNO-ZIV d.o.o., Zagreb
 TEHNOINŽENJERING d.o.o., Zagreb
 TELEKOM ELEK. VI. Tomislav Vladić, Zagreb
 TELEMIKS, Stjepan Miklec, Zagreb
 TELESTAR d.o.o., Zagreb
 Dragutin Tomašić, Zagreb
 Luka Torić, Šibenik
 TRA-MONT d.o.o., Zagreb
 Obitelj Trčak, Zagreb
 TRGOVAČKA ŠKOLA, Zagreb
 Bibijana Turkalj, Zagreb
 Č. s. Agata Ulaga, Ljubljana, Slovenija
 UNEGRA d.o.o., Zagreb
 UNIJAPAPIR, Zagreb
 UNIKUS d.o.o., Zagreb
 Mirko Valjak, župnik, Grubišno Polje
 Aada Veselićić, Zagreb
 Ive i Luca, Natalija Vidić, Nin
 Dominik Vincelj, Zagreb
 Ing. Branko Vojnović, Zagreb
 Jasna Vujsacić, Zagreb
 Ante Vukorepa, Zagreb
 Dinka i Mirko Wurster, Zagreb
 Zdravka i braća Zadil-Marić, Zagreb
 NOGOMETNI KLUB ZAGREB, Zagreb
 ZAGREBAČKA BIROOPREMA d.o.o., Zagreb
 ZAGREBAČKI HOLDING d.o.o., Zagreb
 Drago Živković, Orašje, BiH
 Petar i Marfa Žuliček, Bestovje
 Tonica Župčić, Zagreb

Osim gore navedenih darovatelja, još je daleko veći broj onih čija imena nisu ovdje spomenuta jer oni to ne žele ili nam njihova imena nisu poznata. Ima i onih koji su svoj dar za obnovu dali u više navrata, a ime im se spominje samo jednom.

Svima jednakom zahvaljujemo.

Svake prve nedjelje u mjesecu u 10 sati u katedrali služimo svetu misu za dobročinitelje, za njihove potrebe i na njihove nakane.

Kao znak zahvalnosti spremni smo u naš časopis besplatno uvrstiti oglase i reklame svakoga darovatelja.

Katedrala je prvi i najveći spomenik naše vjere i kulture. Ona je simbol našega grada i domovine. Zato je svaki dar za katedralu višestruko velik.

AGROOPSKRBA

MATEJ
d.o.o.

ZA **KVALITETNLU**
PROIZVODNJU

CROATIASPED

Dioničko društvo za međunarodnu
i tuzemnu špediciju

10000 Zagreb - Trnje
Strojarska 19

MATIČNI BROJ: 3279391

Telefon: 01/61 58 952, 61 58 944,
61 58 949

01/61 58 942 direktor

Telex: 21 485 CRSP ZG HR

Telefax: 01/61 58 945, 61 58 958
p.p. 101

Žiro račun 301-601-25755

5 PET - PROM

:: CENTRALA VELEPRODAJA IGRAČAKA, SEZONSKIH ARTIKALA I POSUĐA ::

Borongajska 81a
10000 Zagreb
tel. 01 2307 000
fax. 01 2307 300

radno vrijeme

eurom@eurom.hr

pon-pet: 08:00 - 16:00
sub: 08:00 - 12:00

ZAGREBAČKI
HOLDING d.o.o.
ZAGREB, AVENIJA DUBROVNIK 16

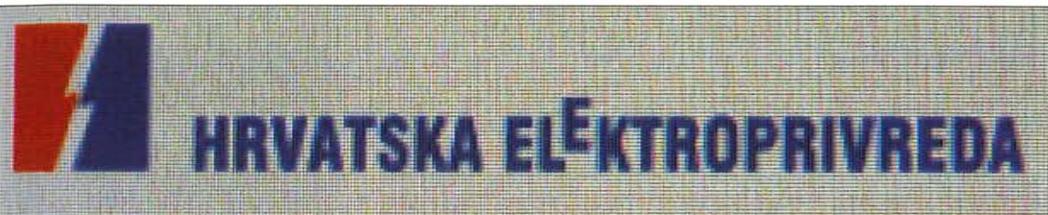
tel: 01/6503-111, 6503-154

fax: 6503-151

e-mail: upiti@zagrebackiholding.com

KONZUM

LAGER

MAŠINOPROJEKT - PB 92 d.o.o. Zagreb

Ime tvrtke: MAŠINOPROJEKT - PB 92 d.o.o.

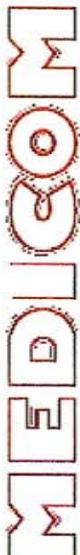
Ime datoteke: masinoprojektpb92doozagreb

Adresa: Braće Domany 8

Grad: Zagreb

Region: 10000 Zagreb

Opis: Arhitektonski Ured

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE

IR luks
YUKOVAR

- [HOME](#)
- [O NAMA](#)
- [RASVJETA](#)
- [KARNIŠE](#)
- [NOVOSTI](#)
- [KONTAKT](#)
- [LOKACIJA](#)

In Art - salon namještaja

InArt

SALON NAMJEŠTAJA

NIVOGRADNJA

ARHITEKTURA I GRADITELJSTVO,
PROJEKTIRANJE, NADZOR
I IZGRADNJA

STUDIO E d.o.o

KAPROL 21, 10 000 ZAGREB, HRVATSKA, TEL: 01/48 12 036, e-mail:
info@studioe.hr

CROATIAN SOUVENIR

SOUVENIRS

GRAPHIC ARTS

SHOP

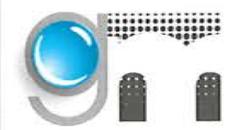

ABOUT US

INGRA

Stambeno poslovna zgrada - Zagreb, Ilica 19

grafika markulin

d.o.o. za izdavačku i tiskarsku djelatnost

...grafička priprema i oblikovanje, offset tisk, knjigovežnica, dorada...

U svaku katoličku obitelj

Glas Koncila

hrvatski katolički tjednik

---

preplatite se i vjeromdostojne novine stižu na vašu adresu

Kaptol 8, pp 216, Zagreb, tel.: 01/ 4874 326, faks: 01/ 4874 328
www.glas-koncila.hr, e-pošta: preplata@glas-koncila.hr